

Bakgrunn for vedtak

Blakkåga kraftverk

Rana kommune i Nordland fylke

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Tiltakshaver	Helgelands Kraft AS
Referanse	
Dato	03.07.2015
Notatnummer	KSK-notat 32/2015
Ansvarlig	Øystein Grundt
Saksbehandler	Henrik Langbråten

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no
Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Sammendrag

NVE har foretatt en samlet behandling av 6 søknader om bygging av småkraftverk i Rana kommune. Under behandlingen av de 6 søknadene i Rana har NVE vurdert hver enkelt sak for seg, og sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet det relevant.

Blakkåga kraftverk vil utnytte et fall på 44 m mellom et inntak på kote 95 og kraftstasjon på kote 51. Fra inntaket er det planlagt en tunnel ned til kraftstasjonen på østsiden av Blakkåga. Middelvannføringen i elva er 13,4 m³/s, og det søkes om maksimal slukeevne i kraftverket på 27 m³/s. Kraftverket vil ha en installert effekt på 9.9 MW, og årlig middelproduksjon er beregnet til 28 GWh. Søker planlegger å slippe en minstevannføring på 3,1 m³/s om sommeren og 0,2 m³/s om vinteren.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 28 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er mye for et småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

Rana kommune, Fylkesmannen i Nordland og Nordland fylkeskommune er imot utbyggingen av Blakkåga kraftverk. Dette er i hovedsak på grunn av biologisk mangfold og mulige konsekvenser for elvedeltaet nedstrøms kraftstasjonen. **Naturvernforbundet i Rana og omegn** er imot ytterligere vannkraftutbygging i kommunen, hovedsakelig på grunn av samlet belastning på vassdragsnatur. De er også kritiske til Blakkåga kraftverk på grunn av beliggenheten i forhold til en av innfallsportene til Saltfjellet nasjonalpark. **FNF Nordland** er kritiske til en utbygging da det kan forringe viktige naturverdier. **Rana jeger og fiskeforening** er negative til prosjektet på grunn av samlet belastning på natur og dyreliv i Rana kommune.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Blakkåga kraftverk vil være et viktig bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. Produksjonsmengden på 28 GWh/år er også mye for et småkraftverk. NVE mener at konfliktene ved en utbygging av Blakkåga kraftverk er begrenset og i hovedsak knyttet opp mot biologisk mangfold og landskap. Dette er vektlagt i vedtaket.

Inngrepene i forbindelse med etableringen av kraftverket i Blakkåga vil være små og ligge relativt skjult i terrenget. En redusert vannføring i elva vil etter NVEs syn ikke medføre vesentlige landskapsmessige konsekvenser, gitt en tilstrekkelig minstevannføring. Da tiltaket vil ligge relativt skjult og inntaket er planlagt veiløst vil en utbygging ikke senke områdets verdi med tanke på friluftsliv.

Det er registrert en bekkekløft med B-verdi på utbyggingsstrekningen i Blakkåga. Bekkekløften vil bli berørt ved at noe av vannet fraføres på strekningen. Med tilstrekkelig minstevannføring forbi inntaket hele året vil forholdene for biologisk mangfold i og rundt hele elva etter vårt syn ivaretas i tilstrekkelig grad.

NVE mener prosjektet i Blakkåga kun vil gi mindre negative konsekvenser som kan avbøtes tilstrekkelig gjennom vilkår, slik at fordelene ved tiltaket er større enn skadet og ulemper. Det kan derfor gis konsesjon til prosjektet.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir HelgelandsKraft AS konsesjon til å bygge Blakkåga kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	7
NVEs vurdering	14
NVEs konklusjon	32
Forholdet til annet lovverk	33
Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven	34
Øvrige forhold	36
Vedlegg	37

Ranapakken

NVE har foretatt en samlet behandling av åtte søknader om bygging av småkraftverk i Rana kommune. De respektive bakgrunn for vedtak-notatene for de åtte søknadene er angitt i tabellen under. Søknadene er i disse dokumentene referert til under fellesnavnet Ranapakken.

Kraftverk	Søker	Notat	Effekt (MW)	Produksjon (GWh)
Rausandaksla kraftverk	Småkraft AS	KSK-notat nr: 29/2015	5,5	14,5
Bordvedåga kraftverk	Bordvedåga Kraft AS	KSK-notat nr: 30/2015	5,49	15,5
Røvassåga kraftverk	NGK Utbygging AS	KSK-notat nr: 31/2015	4,95	14
Blakkåga kraftverk	HelgelandsKraft AS	KSK-notat nr: 32/2015	9,9	28
Nedre Leiråga kraftverk	MiljøKraft Nordland AS	KSK-notat nr: 33/2015	3	8,6
Leirdalselva kraftverk	MiljøKraft Nordland AS	KSK-notat nr: 34/2015	3	8,6
Farmannåga kraftverk*	Småkraft AS	KSK-notat nr: 17/2015	3	7,6
Heinbergåga kraftverk*	Statskog SF	KSK-notat nr: 86/2014	4,4	9,5

**Sakene er ferdig behandlet av NVE*

NVE har tidligere fattet vedtak i to av sakene i Ranapakken. NVE gav den 4.12.2014 avslag på søknad om bygging av Heinbergåga kraftverk grunnet et høyt konfliktnivå, jf. KSK-notat nr.86/2014. NVE ga konsesjon til Farmannåga kraftverk den 30.1.2015, jf. KSK-notat nr. 17/2015. Vedtaket om konsesjon til Farmannåga kraftverk er påklaget og oversendt Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse. Beliggenheten til kraftverkene og ulike konfliktema i forhold til de resterende sakene i Rana kommune tilsa at disse sakene kunne avgjøres på et tidligere tidspunkt enn de resterende omsøkte kraftverkene i Ranapakken.

Samtidig som vi har fattet vedtak i de resterende seks sakene i Ranapakken, har NVE også fattet vedtak i ytterligere to småkraftsaker i Rana kommune. Dette gjelder Gubbeltåga og Sølvbekken kraftverk. For NVEs vurdering av disse to sakene viser vi til KSK-notat nr. 77/2015.

I Rana kommune har NVE også avslått søknaden om konsesjon til Messingåga kraftverk den 25.02.2015. Vi viser til KSK-notat nr. 19/2015. Behandlingen av denne søknaden ble påbegynt før Ranapakken. Beliggenhet og konfliktnivå medførte at den ikke ble inkludert i denne pakkebehandlingen.

NVE har valgt å behandle sakene i Ranapakken samtidig for å kunne gjøre en mer grundig vurdering av samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene, og samtidig gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre, og gi mer grundige innspill på samlet belastning.

NVE har mottatt to innsigelser til saker i Ranapakken. Fylkesmannen i Nordland fremmet innsigelse mot Rausandaksla kraftverk av hensyn til naturtypen fossesprøytsone, landskap og reindrift. Det ble holdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen 5.11.2014. Fylkesmannen valgte å opprettholde sin innsigelse i saken. Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) fremmet innsigelse mot Bordvedåga kraftverk av hensyn til en berylliumforekomst som av EU er karakterisert som kritisk viktig. Det ble holdt innsigelsesmøte 2.2.2015. DMF valgte å opprettholde sin innsigelse.

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene ved 4 av de omsøkte kraftverkene i Ranapakken er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser, slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. Dette gjelder Bordvedåga, Blakkåga, Røvassåga og Nedre Leiråga kraftverk. NVE mener ulempene ved bygging av Rausandaksla og Leirdalselva kraftverk er større enn fordelene. Kravet i vannressursloven § 25 er ikke oppfylt for disse kraftverkene.

Samlet vil NVEs positive vedtak gi inntil 66 GWh i ny fornybar energiproduksjon. Vi mener dette vil gi et bidrag til å oppfylle kravet i den felles sertifikatordningen inngått med Sverige. Disse prosjektene vil etter vårt syn ikke ha vesentlige negative virkninger for allmenne interesser.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra HelgelandsKraft AS datert 31.01.2014:

«Søknad om konsesjon for bygging av Blakkåga kraftverk

HelgelandsKraft AS ønsker å utnytte vannfallet i Blakkåga i Rana kommune i Nordland fylke, og søker herved om følgende tillatelser:

I Etter vannressursloven, jf. § 8, om tillatelse til:

- Å bygge Blakkåga kraftverk som beskrevet i søknaden*

II Etter energiloven om tillatelse til:

- Bygging og drift av Blakkåga kraftverk, med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer som beskrevet i søknaden.*

Nødvendige opplysninger om tiltaket fremgår av vedlagte utredning»

Blakkåga kraftverk, endelig omsøkte hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	194,5
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	422,6
Spesifikk avrenning	l/(s·km ²)	68,9
Middelvannføring	m ³ /s	13,4
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,2
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	3,1
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,1

KRAFTVERK

Inntak	moh.	95
Avløp	moh.	51
Lengde på berørt elvestrekning	m	1600
Brutto fallhøyde	m	44
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,1
Slukeevne, maks	m ³ /s	27
Minste driftsvannføring	m ³ /s	1,6
Planlagt minstevannføring, sommer	m ³ /s	3,1
Planlagt minstevannføring, vinter	m ³ /s	0,2
Tilløpsrør, diameter	mm	2800
Tunnel, tverrsnitt	m ²	20
Tilløpsrør/tunnel, lengde	m	50/1500
Installert effekt, maks	MW	9,9
Brukstid	timer	2800

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	4,4
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	23,7
Produksjon, årlig middel	GWh	28

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	134,2
Utbyggingspris	kr/kWh	4,8

Blakkåga kraftverk, elektriske anlegg

GENERATOR

Ytelse	MVA	11
Spenning	kV	6

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	11
Omsetning	kV/kV	6/22

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	600
Nominell spenning	kV	22
		Jordkabel

Om søker

Søker i saken er HelgelandsKraft AS. HelgelandsKraft AS er et offentlig eid aksjeselskap med 14 ulike kommuner som aksjonærer. Hovedkontoret ligger i Mosjøen, men de har også avdelingskontorer i Brønnøysund, Sandnessjøen og Mo i Rana.

Beskrivelse av området

Blakkåga er en elv i Rana kommune som ligger omlag 16 km. nord for Mo i Rana. I nord grenser nedbørfeltet til Saltfjellet, og deler av nedbørfeltet dekker Svartisen. I dag er deler av nedbørfeltet

overført til Storglomvatnet gjennom en tunell. Denne overføringen tilsvarer en reduksjon i årsavrenningen ved det planlagte inntaket i Blakkåga på ca. 40 %. På utbyggningsstrekningen ligger Blakkåga i en dyp elvedal. Elva er preget av sedimenter fra breerosjon og vannet er tydelig blakket på grunn av dette.

Teknisk plan

Inntak

Prosjektet er ikke planlagt med overføringer eller en regulering av inntaksmagasinet. Inntaket er omsøkt med en HRV på kote 95. Dette betyr at vannspeilet i inntaksmagasinet ikke vil komme i berøring med grensene til Blakkådalen naturreservat. Inntaksdammen vil etableres som en platedam av betong, og vil bli 7 meter høy og 30 meter bred. Adkomst til inntaksdammen i anleggstiden vil skje gjennom tunnelen. Det vil etableres to rør i dammen for slipp av sesongbasert minstevannføring.

Vannvei

Det er planlagt en 1500 meter lang tunnel fra kraftstasjonen og opp til inntaket i Blakkåga. Tunnelen vil ha et tverrsnitt på ca. 20 m². Omtrent 50 meter fra kraftstasjonen vil det støpes en betongpropp i tunnelen. Fra betongproppen vil det legges stålrør frem til kraftstasjonen.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen vil etableres på østsiden av Blakkåga ved kote 51. Stasjonen vil få en grunnflate på ca. 250 m². HelgelandsKraft ønsker også å ha muligheten til å etablere kraftstasjonen i fjell dersom den løsningen viser seg økonomisk fordelaktig. Det er planlagt å installere to Francisturbiner med tilhørende generatorer. Samlet ytelse vil være på 9,9 MW. Generatorspenningen vil bli på 6 kV.

Nettilknytning

HelgelandsKraft AS er områdekonsesjonær. Det finnes ikke ledig nett i området i dag. Det planlegges imidlertid flere kraftverk i området, og jobbes med å utarbeide planer for å etablere en felles trafo til disse. Trafoen vil bli et samarbeidsprosjekt mellom flere utbyggere. Beregninger fra HelgelandsKraft AS viser at det sannsynligvis vil være mest økonomisk rasjonelt å bygge en 22 kV linje/kabel fra en koblingsstasjon i Røvassdalen til en transformatorstasjon i Heggeli.

Veier

Det er ikke omsøkt en permanent adkomstvei frem til inntaket i Blakkåga. I driftsperioden vil adkomst til inntaket skje via den eksisterende skogsbilveien i området og til fots.

Det er omsøkt en adkomstvei til kraftstasjonen på vestsiden av elva. Tiltaket vil medføre en opprustning av eksisterende vei frem til steinbruddet ved Blakkåga. Fra steinbruddet vil det etableres ca. 150 meter ny vei frem til en ny bru over Blakkåga. Brua vil være ca. 25 meter lang.

Massetak og deponi

Etableringen av tunnelen vil generere om lag 50 000 m³ tunnelstein. Denne er planlagt deponert i to eksisterende massetak på vestsiden av Blakkåga.

Arealbruk

Det permanente arealbehovet for tiltaket er estimert til å være 21,5 dekar. Det største arealbehovet er tilknyttet massetippen.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

I kommuneplanens arealdel er tiltaksområdet avsatt som LNF 1. Dette vil si at spredt bebyggelse ikke er tillatt i området.

Samlet plan (SP)

Tiltaket er ikke tidligere behandlet i samla plan, og er under 10 MW og dermed fritatt fra behandling.

Verneplan for vassdrag

Blakkåga er ikke et vernet vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

I henhold til brev fra Olje- og energidepartementet datert 11.05.2015 skal begrepet '*inngrepsfrie naturområder*' (INON) avvikles som verktøy i arealpolitikken. I reviderte forskrifter om konsekvensutredninger som ble vedtatt av KLD og KMD den 19. desember 2014 er dette begrepet erstattet med kriteriet "*store sammenhengende naturområder med urørt preg*". NVE vil nå forholde seg til dette kriteriet i vurderingen av konsesjonsspørsmålet.

Nasjonale laksevassdrag

Blakkåga er ikke en del av et nasjonalt laksevassdrag.

Andre verneområder

Blakkåga renner i Blakkådalen som strekker seg mellom to større områder i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Planområdet for Blakkåga kraftverk berører derimot ikke arealer i nasjonalparken. Nord for det planlagte inntaket i Blakkåga ligger Blakkådalen naturreservat. Vannstanden i inntaket vil strekke seg opp mot sørgrensen for naturreservatet, men vil ikke berøre arealer i naturreservatet.

Fylkesvise planer for småkraftverk

Nordland fylkeskommune har utarbeidet «*Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*». Tiltaket ligger innenfor delområde Ranfjorden. Omsøkt prosjekt vil ikke berøre spesielle kartlagte verdier innenfor delområdet.

Kommunal plan for småkraftverk

Rana kommune har utarbeidet *Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune*. Tiltaksområdet til Blakkåga kraftverk er ikke vurdert i denne rapporten.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 10.08.2014 sammen med

representanter for søkeren, grunneiere og kommunen. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Høringspartenes uttalelser er forkortet av NVE. Fullstendige uttalelser er tilgjengelige via offentlig postjournal og/eller NVEs nettsider.

NVE har mottatt følgende kommentarer til søknaden:

Rana kommune fattet følgende vedtak i utvalget for miljø, plan og ressurs den 25.06.2014:

«Rana kommune kan ikke anbefale en utbygging av Blakkåga kraftverk med tilhørende koblingsanlegg og kraftledninger som omsøkt i søknad datert 31.01.2014. Før-var prinsippet i Naturmangfoldlovens § 9 må komme til anvendelse. Dette gjelder spesielt i forhold til konsekvenser for deltaområdet, men også vannmiljø samt det forhold å ta ut vann i Blakkåga før revisjon av konsesjonsvilkårene for utbyggingene på nordsiden av Saltfjellet er avklart.

Dersom det skulle blir gitt konsesjon til det omsøkte tiltak, ber Rana kommune om at det påses at konsesjonsvilkårene er i tråd med forvaltningsprinsippene i Naturmangfoldloven §§ 8-12. Rana kommune anmoder spesielt om at NVE da vurderer følgende:

- Detaljplanleggingen må skje i nær dialog med reindriftsnæringen.*
- Nærmere utredning av konsekvenser for elvedeltaet må utredes.*
- Blakkåga må få tilstrekkelig minstevannføring hele året, jfr. vannressursloven § 10.*

Blir konsesjon gitt etter Vannressursloven, må tiltakshaver før bygging kan igangsettes, søke kommunen om dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for bygging av anlegget i LNF – I område. Ved behandling av slik søknad skal kommunen ha tilgang til alle relevante data som er tilkommet under konsesjonsbehandlingen.»

Nordland fylkeskommune fraråder NVE å gi tillatelse til bygging av Blakkåga kraftverk i et vedtak i Fylkestinget datert den 5. juni 2014. Hovedbegrunnelsen for frarådommen er negative konsekvenser for naturtyper og reindrift. Dersom det allikevel gis konsesjon til Blakkåga kraftverk forventer Fylkestinget at det gjennomføres ulike avbøtende tiltak og at det dokumenteres at tiltaket ikke vil få negative konsekvenser for reindrift og rødlistede arter i området.

Fylkesmannen i Nordland fraråder at det gis konsesjon til Blakkåga kraftverk i brev datert 22.05.2014. Hovedmomentene i uttalelsen var:

«... Det ansees likevel å være et potensial for å finne rødlistede kryptogamer i de mer utilgjengelige delene. Sammenholdt med godt utviklede bergvegger er bekkeløfta vurdert å være av regional verdi (B- verdi). Denne naturtypeforekomsten vil bli forringet som følge av en eventuell utbygging.

Utbyggingen vil imidlertid bidra til redusert transport av breslam (silt) til deltaområdet og den fluviale aktiviteten her vil bli påvirket. Selv om det er gjennomført forholdsvis store inngrep i forbindelse med jordbruksdrift og elveforbygning i deltaet, utgjør lokaliteten et lokalt viktig område med hensyn til biologisk mangfold i kommunen. Konsekvensene for elvedeltaet er ikke omtalt i søknaden eller vedlagte miljørapport. I lys av at elvedelta vurderes å være en av de mest utsatte naturtypene i Norge, finner Fylkesmannen dette som mangelfullt. Krav til kunnskap om tiltakets konsekvenser på denne naturtypen, jfr. naturmangfoldloven § 8, er ikke å anse som

tilstrekkelig vurdert. Føre-var-prinsippet i lovens § 9 vil dermed komme til anvendelse. Vi stiller oss med bakgrunn i dette kritisk til omsøkte utbygging, og fraråder at konsesjon gis.

Tiltaket ligger i Saltfjellet reinbeitedistrikt i et område som brukes av reindriften i store deler av året om enn noe ulikt mellom år. Distriktets leder Per Thomas Kuhmunen opplyser at nedre deler av Blakkådalen ikke er å anse som høyverdiområde for distriktet. Dersom distriktet må avstå mer areal til kraftutbygging, vil utbygging i dette området være akseptabelt. I eventuelle vilkår for konsesjon må det kreves at tiltakshaver oppretter dialog med reinbeitedistriktet for å sikre at konflikter med reindriftnæringen unngås...»

Forum for natur og friluftsliv Nordland kom med en uttalelse i brev datert 30.05.2014. FNF Nordland har følgende vurderinger om kraftverksplanene:

«... FNF Nordland mener det er knyttet såpass mange naturverdier til elva at konsesjon ikke bør gis.

At det ikke er gjennomført biologiske undersøkelser i den berørte strekningen med naturtypen bekkeløft og bergvegg (regional verdi), som igjen har potensial for viktige naturverdier og rødlistede lav og moser, er etter vårt skjønn en svakhet og dette må vektlegges i behandlingen av søknaden.

Sweco erkjenner at det er mangelfull kunnskap og vanskelig å forutsi påvirkningen av redusert vannføring på fuktighetskrevende vegetasjon langs vannstrengen. Kunnskapsstatusen etter nye feltundersøkelser vurderes som middels, men innenfor ferskvannsfauna, fugl, pattedyr og invertebrater er fortsatt kunnskapen mangelfull.

Funn av gubbeskjegg langs elva nord for området der kraftstasjonen er planlagt indikerer også gammel skog. Gammel skog er viktig for bevaring av både biologisk mangfold og er viktig som karbonlager. Inngrep her må derfor ikke foretas.

Ca. 800 m nord for den planlagte inntaksdammen, ligger Blakkådalen naturreservat på 3200 daa. Formålet med vernet er å bevare et svært verneverdig og spesielt barskogområde med delvis ekte urskog. Naturreservatet har spesiell vitenskapelig interesse. (Forsterker vel vårt syn og indikerer kanskje en større utbredelse av gammel granskog).

FNF Nordland er videre kritisk til inngrep som kan redusere forekomster av viktige naturverdier og øke belastningen på vassdragsnaturen i en kommune som er så preget av kraftutbygginger fra før.»

Statens vegvesen kommer med følgende uttalelse i brev datert 26.5.2014:

«Våre interesser i sakene knytter seg til forhold som berører riks- eller fylkesveger. Med dette som utgangspunkt ønsker vi på generelt grunnlag å gjøre oppmerksom på at følgende forhold må avklares i den videre prosessen:

- Avkjørselsforhold, nye avkjørsler eller endret bruk av eksisterende avkjørsler, må avklares i reguleringsplan eller omsøkes egen søknad dersom det blir aktuelt med endret eller ny adkomst.*
- Byggegrenser langs riks- eller fylkesvegnettet må avklares i reguleringsplan eller det må søkes om dispensasjon fra veglovens byggegrense langs offentlig veg i egen søknad*

dersom det skal oppføres permanente installasjoner nærmere enn 50 m fra vegens midtlinje.

- *Kryssing og graving langs våre veger kan kun tillates etter søknad. Dette gjelder også for nærføring.»*

Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) uttaler i brev av 20.5.2014 at mineralressurser ikke er vurdert eller omtalt i konsesjonssøknaden, og at disse sjelden eller aldri vies oppmerksomhet i konsesjonssøknader - med en mangelfull saksutredning som konsekvens. DMF ber om at geologiske ressurser blir utredningstema også ved småkraftprosjekter.

Sametinget uttaler i et brev av 15.05.2014 at de ikke har noen merknader til søknaden om Blakkåga kraftverk og at det ikke er behov for ytterligere undersøkelser i området.

Rana jeger og fiskeforening (Rana JFF) påpeker i brev av 26.5.2014 at Rana er en av de sterkest utbygde kraftkommunene i landet, og uttrykker bekymring for at det i alt for liten grad ses på de samlede virkningen av tidligere og nye kraftprosjekter i en kommune hvor det per i dag nesten ikke er områder igjen utenfor nasjonalparken som ikke er berørt av inngrep. Rana JFF opplyser om at bevaring av naturmangfold, bærekraftig høsting av naturen og tilrettelegging av naturbasert virksomhet, er sentrale elementer i deres arbeid. De ser derfor med uro på bølgen av nye kraftprosjekter som de mener representerer en klar trussel mot både naturmangfold og selve utgangspunktet for deres virksomhet. Når er nok nok, og hvor kommer naturmangfoldlovens «føre-var» -prinsipp inn? De registrerer at så godt som alle elvene i Røvassdalen er regulert og lagt inn i kraftproduksjon dersom det gis konsesjon til omsøkte Blakkåga og Røvassåga kraftverk, og uttaler at de gjenværende, urørte elvene i dalføret bør renne fritt.

Naturvernforbundet i Rana og omegn går i brev datert 27.5.2014 imot at konsesjon blir gitt til noen av de omsøkte småkraftverkene i Ranapakken, først og fremst fordi Rana kommune allerede har gitt mye av sin natur til store vannkraftutbygginger for å forsyne samfunnet med energi. De uttaler at utbyggingene som er omsøkt vil gi en stor og uakseptabel reduksjon i kvalitetene av naturopplevelser som er lett tilgjengelige for befolkningen. Av de omsøkte prosjektene i Ranapakken trekker de frem Røvassåga og Blakkåga kraftverk som spesielt konfliktfylte grunnet umiddelbar nærhet og innfallsport til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark med stort tap av INON og 'innringing' av nasjonalparken som konsekvens. De etterspør generelt mer fokus på samlet belastning.

Norsk grotteforbund uttaler i brev av 16.9.2014 at de mener tiltakshaver må sørge for at fagkyndige folk befarer området på barmark før NVE avgjør søknaden.

Hallvar Kjelen kommer med en høringsuttalelse datert 24.03.2014. Kjelen er kritisk til rapporten om biologisk mangfold. Dette gjelder særlig for bekkekløften, som han mener ikke er ordentlig undersøkt. Kjelen stiller dermed spørsmålstegn ved om kunnskapsgrunnlaget er godt nok. Videre blir det kommentert at tiltaket vil ligge nært et verneområde, og at en utbygging vil komme i konflikt med friluftslivsinteresser.

Søker har i brev av 18.07.2014 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

«Generelt

Det er i henhold til nasjonal og regional politikk at det skal bygges småkraft i Norge/Nordland. Norge har ambisjon om utbygging av 13 TWh ny fornybar energi gjennom el-sertifikatmarkedet med Sverige. At denne utbyggingen av energi vil komme i konflikt med enkelte naturverdier er

ikke til å unngå. Nordland fylke har ambisjon om å bidra med 1,3 TWh ny småkraft produksjon. Fylket sitt verktøy i denne sammenhengen er regional plan om små vannkraftverk i Nordland som forsøker å identifisere prosjekter som har akseptable konsekvenser for andre arealbruksverdier. Dersom Nordland skal bidra med 1,3 TWh småkraft vil dette ha noen konsekvenser for biologisk mangfold, landskap, reindrift osv, totalt vil det være behov for ca 220 småkraftverk¹ for å nå målsetningen.

Blakkåga kraftverk tilsvare 4-5 prosjekter med tilhørende rørgater, adkomstveier, nettløner, kraftstasjoner, redusert vannføring, tap av INON mv. Det er Helgeland Kraft sin oppfatning at Blakkåga kraftverk med vannvei i fjell gir et betydelig kraftbidrag (i småkraftsammenheng) til en lav miljøkostnad.

Helgeland Kraft erkjenner at det er helt legitimt å være mot utbygging av småkraft og ny fornybar energi, men det er historieløst kun å fokusere på de negative sidene som vannkraftutbyggingen i Rana har ført med seg. Utbyggingen av kraftverk og industri har ført til grunnlag for bosetning, sykehus, veier og infrastruktur som man i dag tar for gitt men som for bare 50-60 år siden ikke var noen selvfølge.

Kort oppsummering

Sametinget, Statens vegvesen og Direktoratet for mineralforvaltning har ingen innvendinger til omsøkt kraftverk, men noen generelle kommentarer knyttet til sine ansvarsområder.

Fylkesmannen, Rana kommune og Nordland fylkeskommune fraråder konsesjon hovedsakelig på bakgrunn av elvedeltaet nedstrøms Blakkåga kraftverk. Deltaet er i liten grad beskrevet i søknaden og det vises til føre var prinsippet på bakgrunn av ukjent konsekvens på den glasifluviale prosessen.

Forum for natur og friluftsliv i Nordland (FNFN) er kritisk til inngrep(et) som kan redusere viktige naturverdier.

Rana Jeger og Fiskerforening er kritisk til inngrepet med tanke på samlet belastning.

Naturvernforbundet i Rana og omegn, kritisk til Blakkåga på grunn av beliggenheten nært til en av innfallsportene til Saltfjellet nasjonalpark.

Tema som er kommentert i flere høringsuttalelser:

Deltaområdet

Flere av høringsuttalelsene stiller spørsmålstegn ved tiltakets påvirkning på den glasifluviale prosessen med tanke på det lokalt viktige deltaområdet med hensyn på biologisk mangfold nedstrøms kraftverk. Grunnen til at deltaet ikke er beskrevet i søknaden er at HK/Sweco i utgangspunktet ikke har vurdert etablering av Blakkåga kraftverk til å ha noen negativ konsekvens for elvedeltaet nedstrøms kraftverk.

Når det nå stilles spørsmålstegn til konsekvensene og dette i hovedsak er bakgrunnen til fraråding av konsesjon vil vi ta initiativ til nærmere utredninger av konsekvenser for elvedeltaet slik Rana kommune ber om. På grunn av ferietid vil vi komme tilbake med dette når det er klart.

Friluftsliv og landskap

Noen av høringspartene tar også på seg rollen som "allmennheten" og fokuserer på tap av natur og forringet mulighet for friluftsliv. Helgeland Kraft ser at dette bildet er alt for unyansert og opplever blant annet ved utbygging av Øvre Forsland kraftverk i Leirfjord 2013-2015, se figur,

en betydelig økt friluftaktivitet som følge av utbyggingen. Tilbakemeldingene knyttet til utbyggingen er i all hovedsak positive. For noen vil alle inngrep i naturen forringe opplevelsen men dette gjelder på langt nær alle.

Utbyggingen av Blakkåga kraftverk er vurdert til å ha små negative konsekvenser for landskap og friluftsliv i driftsfasen. Dette er dokumentert i rapporten "Konsekvenser for landskap, inngrepsfrie områder, kulturhistorie og friluftsliv" utarbeidet av Sweco.

Dette er begrunnet med at elva er nedskåret i terrenget og omsluttet av tett skog. De tekniske inngrepene er relativt beskjedene med vannvei i tunnel og kort adkomstvei fram til kraftstasjon, dam og inntak bygges veiløst gjennom adkomst i tunnelen.

Helgeland Kraft har en ambisjon om at utbygging av småkraftverk ikke nødvendigvis trenger å være i konflikt med friluftsliv og legger betydelige resurser ned i å tilpasse våre inngrep i naturen slik at de kan være positive elementer som kan føre til økt ferdsel og friluftsliv ref Øvre Forsland

Bekkekløft

Flere av høringspartene er kritiske til tiltaket med tanke på bekkekløften som er vurdert til middelsverdi, her er Helgelandskraft av den prinsipielle oppfatningen at det er konsekvensene av et tiltak som skal vurderes og ikke verdien av en lokalitet.

Det er dokumentert at kløften er åpen og ventilert og at Blakkåga i liten grad bidrar med sprut på grunn av at elva renner rolig gjennom kløften. På bakgrunn av dette vurderes det at redusert vannføring vil ha liten negativ konsekvens.

Som følge av at Blakkåga er en breelv har den en spesiell hydrologi, se i oversikten over hydrologiske år (fig 4-9 i konsesjonssøknaden). Vannføringen er størst i sommermånedene som følge av smelting fra Svartisen. Av figurene kan man se at det er det betydelig mengde vann ut over minstevannføring både i mengde og tid selv i et tørt år.

I et "normalt" vassdrag vil den grønne perioden av året stort sett også være en av de tørreste (juni- aug) da det normalt ikke vil annet en minstevannføring i vassdraget. I Blakkåga er det på grunn av smeltingen en av de våteste, dette fører til at det i tørre og varme perioder vil være betydelig vannmengde også i bekkekløften.

Foreslått minstevannføringen i perioden 1.mai til 1. oktober er i Blakkåga større en middelvannføringen i de fleste småkraftprosjekter.

Kommentarer til de enkelte høringsuttalelser:

Kommentarer til landskap og friluftsliv, deltaområdet og bekkekløften vil ikke bli kommentert spesielt på de enkelte høringsuttalelsene. Generelle kommentarer vil heller ikke bli kommentert.

Fylkesmannen

Ingen spesielle kommentarer ut over det som er redegjort for knyttet til deltaområdet og bekkekløft.

I forhold til reindrift vil dette ifølge Per Kuhmunen (distriktsleder) være akseptabelt. Helgeland Kraft tar dette til etterretning.

Rana kommune

Anbefaler ikke konsesjon spesielt i forhold til konsekvenser for deltaområdet, dette har vi redegjort for og vil komme tilbake med ytterligere kunnskap.

Ved konsesjon anmoder de om:

- Detaljplanlegging må skje i nær dialog med reindriftsnæringen*
- Nærmere utredning av konsekvenser for elvedeltaet må utredes.*
- Blakkåga må få tilstrekkelig minstevannføring,*

Disse punktene mener vi blir ivaretatt gjennom NVE og konsesjonsbehandlingen og eventuelt detaljplaner.

Revisjon av vilkår knyttet til Svartisen:

Vi kan ikke se at utbygging av Blakkåga har noen direkte kobling mot en eventuell framtidig revisjon av konsesjonsvilkår knyttet til utbygging av Svartisen. Vi regner med at NVE i sin behandling vurderer tidligere utbygginger i sin totale vurdering av alle prosjekter i Rana kommune.

Nordland fylkeskommune

Fylkestinget fraråder konsesjon på bakgrunn av negative konsekvenser på naturtyper og reindrift. I forhold tematikken knyttet til bekkekløft og deltaet er dette kommentert

Fylkesrådet vurderer at Blakkåga kraftverk er middels samfunnsnyttig. Blakkåga kraftverk vil bidra med ny fornybar energi tilsvarende 28 GWh.

I forhold til fylkeskommunen sin ambisjon om 1,3 TWh ny småkraft savner Helgeland Kraft en vurdering av hvordan denne skal framskaffes på en billigere måte med tanke miljøkostnader. Blakkåga vil erstatte 4-5 småkraftprosjekter (med konsekvenser) og gi et "betydelig" bidrag til Nordland fylkeskommune sin målsetning. I den sammenhengen mener vi å kunne hevde at samfunnsnyttien er stor selv om prosjektet isolert ikke gir stor samfunnsnytte.

I forhold til reindriften har disse selv vurdert tiltaket som akseptabel ref. Fylkesmannens uttalelse. Fylkesrådet har selv vurdert konflikten som liten negativ ref tabell 3 i vedlegg 6. Vi er usikker på hvorfor fylkesrådet drar fram dette temaet i sin fraråding.

FNFN

Ingen spesielle kommentarer ut over det som er kommentert under deltaområdet og bekkekløften.

Rana Jeger og Fiskerforening

Ingen spesielle kommentarer ut over det som er kommentert under landskap og friluftsliv, deltaområdet og bekkekløften.

Naturvernforbundet i Rana og omegn

Ingen spesielle kommentarer ut over det som er kommentert under landskap og friluftsliv.

Tilleggsopplysninger

I etterkant av høringen valgte HelgelandsKraft AS å fremme en ny trasè for adkomstveien frem til kraftstasjonen. Det nye alternativet ble befart under NVEs sluttbefaring og er det endelige omsøkte veialternativet. Se vedlagt kart.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 194,5 km² ved inntaket, og middelvannføringen er beregnet til 13,4 m³/s. Nedbørfeltet har en brendel på 27 %. Avrenningen er stabil fra år til år med dominerende høst- og sommerflommer. Laveste vannføring opptrer gjerne om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 3100 og 200 l/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 200 l/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 27 m³/s og minste driftsvannføring 1,6 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 3100 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 200 l/s resten av året. Ifølge søknaden vil dette medføre at 65 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

NVE har kontrollert det hydrologiske grunnlaget i søknaden. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Alle beregninger på basis av andre målte vassdrag vil ved skalering til det aktuelle vassdraget være beheftet med feilkilder. Dersom spesifikt normalavløp er beregnet med bakgrunn i NVEs avrenningskart, vil vi påpeke at disse har en usikkerhet på +/- 20 % og at usikkerheten øker for små nedbørfelt.

Med en maksimal slukeevne tilsvarende 200 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring på 3100 l/s i perioden 01.05. til 30.09. og 200 l/s resten av året vil dette gi en restvannføring på ca. 3600 l/s rett nedstrøms inntaket som et gjennomsnitt over året. Det meste av dette vil komme i flomperioder. De store flomvannføringene blir i liten grad påvirket av utbyggingen. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 48 dager i et middels vått år. I 112 dager vil vannføringen være under summen av minste driftsvannføring og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket. Tilsiget fra restfeltet vil i gjennomsnitt bidra med 100 l/s ved kraftstasjonen.

NVE mener at omsøkt slukeevne ivaretar noe av vassdragets naturlige vannføringsdynamikk ved at det er overløp et visst antall dager i året.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Blakkåga kraftverk til ca. 28 GWh/år fordelt på 4,4 GWh vinterproduksjon og 23,7 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 134,2 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 4,8 kr/kWh.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger.

Naturmangfold

Naturtyper

Bekkekløft og bergvegg

Bekkekløfter finnes der hvor bekker eller mindre elver skjærer seg ned i bratte lisider, og omfatter alt fra dype juv til mindre sprekkedaler. Bekkekløfter er en av våre mest varierte og dramatiske naturtyper med konstant høy luftfuktighet. Trange daler og gjel har lite direkte solinnstråling og miljøet blir mer fuktig enn i området rundt. Vannføringen gjennom bekkekløfta er viktig for fuktigheten i kløfta, spesielt i områder hvor elven går i fosser eller stryk hvor vann vil sprute over vegetasjon i kantsonen. Spesielt viktig er områder hvor utglidninger og ras er vanlig, siden disse skaper et dynamisk miljø som

gir grunnlag for variert artsmangfold. De store vekslingene i naturforhold gir et høyt artsmangfold og stort innslag av rødlistearter innenfor naturtypen. Truslene mot naturtypen er inngrep som gjør det lysere og tørrere i kløfta. Norge har et internasjonalt ansvar for bekkekløfter, og forvaltningen skal være spesielt oppmerksom på den rødlistede naturtypen kontinentale skogsbekkekløfter.

Det er registrert to bekkekløfter innenfor influensområdene til de omsøkte prosjektene i Ranapakken. I tillegg til bekkekløfta i Blakkåga er det også registrert en bekkekløft i Røvassåga.

I forbindelse med konsesjonssøknaden for Blakkåga kraftverk er det utarbeidet en rapport om det biologiske mangfoldet i influensområdet. Denne ble utarbeidet av Sweco (2010). Det ble utført befarings i området av selskapet i forbindelse med utarbeidelsen av rapporten.

Innenfor planområdet for Blakkåga kraftverk ble det i forbindelse med miljørapporten registrert en bekkekløftlokalitet. Denne ble gitt B-verdi (regionalt viktig). Det er en markert bekkekløft med bratte dalsider, med stedvis barskog. Elva renner i rolige stryk gjennom bekkekløften slik at det er lite tilførsel av fossespøyt på strekningen. Bekkekløfta er godt ventilert men har stedvis liten solinnstråling. Det ble ikke registrert rødlistede arter i bekkekløfta, men det anses å være et potensiale for funn av rødlistede moser og lav. Flere av høringspartene har stilt seg negative til en utbygging av Blakkåga kraftverk. Mulige konsekvenser for bekkekløftlokaliteten har vært et av hovedmomentene for dette.

Vannveien til Blakkåga kraftverk er planlagt som en tunnel slik at det ikke vil bli fysiske inngrep i naturtypelokaliteten. Adkomstveien til kraftstasjonen vil heller ikke berøre denne lokaliteten. NVE konstaterer derfor at en utbygging av Blakkåga kraftverk ikke vil medføre direkte arealinngrep i bekkekløften.

En utbygging av Blakkåga kraftverk vil derimot medføre en redusert vannføring på en om lag 1600 m lang elvestrekning. Dette gjelder også gjennom den avgrensede bekkekløftlokaliteten. En redusert vannføring vil kunne bidra til at artssammensetningen langs elva vil gå noe mot mer tørtolerante mose- og lavararter. NVE konstaterer at Blakkåga er en elv med en relativt stor breandel i nedbørfeltet, noe som betyr generelt stor vannføring i sommersesongen. Dette avspeiles også av 5-persentil verdiene for vannføringen i elva, hvor sommerverdien er betraktelig høyere enn vinterverdien. Elver med bre i feltet opplever generelt store svingninger i vannføringen, og vegetasjonen i tilknytning til elva er derfor tilpasset varierende vannføringer. Ved å slippe en tilstrekkelig minstevannføring, som avspeiler sesongvariasjonene i elva, mener NVE at man vil kunne oppnå en tilstrekkelig vannføring til å kunne ivareta noe av det biologiske mangfoldet som er knyttet til elva. Minstevannføring vil spesielt være avgjørende om sommeren, som er vekstsesong for fuktighetskrevede planter, lav og mose. I flomperioder vil også elva ha en vesentlig vannføring selv etter en utbygging av kraftverket.

Deltaområde

Ved Blakkågas samløp med Røvassåga og Svartisåga er det registrert et svært viktig deltaområde. Dette området er særlig verdifullt for fugl, og utgjør en viktig lokalitet for resting, yngling og beite. Naturtypen er avgrenset ca. 300 m sør (nedstrøms) for kraftstasjonsplasseringen. Tilsiget fra Blakkåga utgjør ca. halvparten av vanntilsiget til deltaområdet.

Flere av høringspartene har i høringsrunden stilt seg kritiske til hvordan en utbygging av Blakkåga kraftverk vil påvirke deltaområdet. På bakgrunn av dette mener NVE at det har vært viktig å vurdere hvordan en evt. kraftverkutbygging vil påvirke sedimenttransporten i Blakkåga, da sedimenttransporten i Blakkåga er viktig moment for opprettholdelsen av deltaområdet.

Sweco har på oppdrag fra tiltakshaver utarbeidet et notat om sedimenttransporten i Blakkåga. Bakgrunnen for notatet var å kartlegge ulike hensyn som må gjøres i driftsfasen av kraftverket, og en eventuell påvirkning på elvedeltaet ved en utbygging av Blakkåga kraftverk.

Det eksisterer en aktiv målestasjon for måling av vannføring og sedimenter i Blakkåga. Denne er med på å gi et godt kunnskapsgrunnlag om sedimenttransporten i vassdraget. Målingene viser at det i gjennomsnitt transporteres ca. 75 000 tonn uorganisk suspendert stoff i Blakkåga per år. Dette tilsvarer ca. 50000 m³. Hoveddelen av sedimenttransporten i vassdraget skjer i løpet av sommerhalvåret.

Inntaksmagasinet til Blakkåga kraftverk vil få et volum på ca. 50000 m³. Dette tilsvarer den årlige mengden med transportert materiale i elva. For å sikre en sikker drift av kraftverket må dermed disse sedimentene transporteres forbi inntaksmagasinet. Denne transporten må enten skje gjennom kraftverket eller forbi inntaksmagasinet. En utbygging vil derfor ikke medføre en oppsamling av betydelige mengder med sedimenter i inntaksmagasinet.

Den transporterte mengden med sedimenter korrelerer sterkt med vannføringen i elva. Sedimenttransporten er derfor størst i juni, juli og august. Middelvannføringen i disse månedene er ca. 40 % større enn den maksimale slukeevnen til kraftverket. Det vil derfor være en betydelig vannføring og sedimenttransport over inntaksdammen i disse periodene. Allikevel vil en del av sedimentene avsettes i inntaksmagasinet i denne perioden. Det er ikke planlagt adkomstvei frem til inntaket, og dermed vil spyling være det aktuelle tiltaket for å føre sedimentene ut av inntaksmagasinet. Den nøyaktige tekniske løsningen for spyling vil evt. avgjøres i detaljplanen til prosjektet. En spyling av magasinet vil ikke være ulikt naturlige situasjoner som oppstår i elva med høye vannføringer. Flomperiodene vil også sikre at sedimenter ikke avsettes rett nedstrøms inntaksmagasinet over tid, da flommene vil føre disse videre nedover i elva.

Sweco konkluderer med at den totale mengden med sedimenttilførsel til elvedeltaet ikke vil endres vesentlig ved en utbygging av Blakkåga kraftverk. Det legges også opp til at løsningen for spyling eller overføring av sedimenter skal tilpasses til periodene med høy vannføring, slik at de fluviale prosessene knyttet til elvedeltaet ikke vil bli nevneverdig påvirket.

I vår vurdering av mulige konsekvenser for elvedeltaet støtter NVE seg til rapporten fra Sweco og på egne erfaringer. NVE mener rapporten gjør grundig rede for evt. virkinger en utbygging av Blakkåga kraftverk vil ha på sedimenttransporten i elva, og dermed påvirkningen i et svært viktig deltaområde. NVE mener at en evt. utbygging av Blakkåga kraftverk ikke vil medføre negative konsekvenser for deltaområdet nedstrøms kraftstasjonen. Kraftverket med inntaksmagasin vil ikke holde tilbake sedimentmengder av betydning fra vassdraget. Tiltaket vil heller ikke forskyve de naturlige prosessene i vassdraget i tid.

På bakgrunn av dette mener NVE at tiltakets konsekvens på naturtypelokalitetene vil være akseptabel, men at det i detaljplanleggingen må tas hensyn slik at inngrepene gjøres så skånsomt som mulig.

Arter

Det ble under utarbeidelsen av miljørapporten registrert en rik forekomst av gubbeskjegg (NT) på grantrær langs elva. Området hvor funnene ble gjort ligger nord for den omsøkte kraftstasjonsplasseringen. Området inngår sannsynligvis i en del av leveområder for jerv, gaupe og oter. Det foreligger ingen registreringer av rødlistearter i influensområdet utover dette. Det er registrert flere rødlistede sopper og planter leggende opp i Blakkådalen, men dette er ovenfor influensområdet. Den nærmeste registreringen er omlag 5 kilometer oppstrøms det planlagte inntaket i Blakkåga.

Det anses at det er et visst potensial for funn av rødlistearter i bekkekløfta som ligger ca. 400-500 m nedstrøms det planlagte inntaket. Det er også sannsynlig at det finnes rovfugler i dalen og at disse bruker planområdet til næringssøk.

Vannveien for Blakkåga kraftverk er planlagt som tunell. Denne vil dermed ikke direkte berøre lokaliteten hvor gubbeskjegg er registrert. Habitatet ligger over tunnelen og den vil ikke påvirke habitatet for arten. I tillegg vil ikke veier og andre tekniske inngrep i forbindelse med en ev. utbygging av Blakkåga kraftverk direkte berøre lokaliteten.

Anleggsarbeid i området vil ha en viss skremseffekt på fugl og annet vilt som benytter området. Dette vil medføre at de i mindre grad vil benytte dette området da arbeidet pågår. Etter endt anleggsperiode mener NVE at tiltaket ikke vil påvirke fugl og vilt i området, og at bruken igjen vil ta seg opp og opprettholdes i driftsfasen.

En redusert vannføring i Blakkåga vil medvirke til en endret situasjon for vanntilknyttet fugl og dyr i vassdraget. Det vil også kunne gi en viss ulempe for karplanter, mose, og fisk i og langs elva. Ved en eventuell konsesjon vil det derfor være viktig med en minstevannføring som vil ivareta disse artene.

NVE mener at tiltaket ikke vil medføre vesentlige negative virkninger og at forholdet til arter ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet for Blakkåga kraftverk. Dette gjelder ved slipp av en minstevannføring som vil være tilstrekkelig for å opprettholde levevilkårene for elvetilknyttede eller fuktighetskrevede arter.

Forholdet til naturmangfoldloven

Alle myndighetsinstanser som forvalter natur, eller som fatter beslutninger som har virkninger for naturen, plikter etter naturmangfoldloven § 7 å vurdere planlagte tiltak opp mot naturmangfoldlovens relevante paragrafer. I NVEs vurdering av søknadene i Ranapakken legger vi til grunn prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 samt forvaltningsmålene i naturmangfoldloven §§ 4 og 5.

FNF stiller spørsmålstegn ved om kartleggingen av det biologiske mangfoldet i influensområdet til Røvassåga kraftverk, spesielt fuglefaunaen, er tilfredsstillende. Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger for de berørte områdene som omfattes av Ranapakken er basert på den informasjonen som er lagt fram i søknadene, miljørapportene, høringsuttalelser samt NVEs egne erfaringer. NVE har også gjort egne søk i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak og for å vurdere omfang og virkninger på det biologiske mangfoldet for tiltakene som omfattes av Ranapakken. Samlet sett mener NVE at sakenes kunnskapsgrunnlag er godt nok utredet til at det kan fattes vedtak i sakene, jamfør naturmangfoldloven § 8.

De omsøkte prosjektene i Ranapakken vil kunne berøre 4 naturtypelokaliteter regnet som viktige etter DNS håndbok 13:

Kraftverk	Naturtype	Verdi
Røvassåga	Bekkekløft og bergvegg	C
Rausandaksla	Fossesprøytsone	B
Rausandaksla	Naturbeitemark	B
Blakkåga	Bekkekløft og bergvegg	B

I tillegg vil alle kraftverk berøre naturtypen elveløp som er rødlistet som *nær truet*.

I Ranapakken er følgende rødlistearter registrert innenfor influensområdene til kraftverkene:

Kraftverk	Art	Rødlistekategori
Røvassåga	Gubbeskjegg	NT
Røvassåga	Gaupe	VU
Røvassåga	Jerv	EN
Rausandaksla	Jaktfalk	NT
Rausandaksla	Gaupe	VU
Rausandaksla	Jerv	EN
Bordvedåga	Strandsnipe	VU
Bordvedåga	Jerv	EN
Bordvedåga	Gaupe	VU
Bordvedåga	Fiskemåke	NT
Bordvedåga	Hønehauk	NT
Bordvedåga	Stær	NT
Blakkåga	Gubbeskjegg	NT
Blakkåga	Jerv	EN
Blakkåga	Gaupe	VU
Blakkåga	Oter	VU
Nedre Leiråga	Strandsnipe	NT
Nedre Leiråga	Gaupe	VU
Nedre Leiråga	Jerv	EN
Leirdalselva	Gaupe	VU
Leirdalselva	Jerv	EN

For påviste naturtyper og rødlistearter viser vi til tabellene ovenfor. Tiltakenes virkning på hver enkelt forekomst er diskutert i kapitlene *Naturtyper* og *Arter* i hvert enkelt vedtak. NVE mener at påvirkningen på naturtyper og rødlistearter vil være akseptabel, gitt de avbøtende tiltak og tilpasningene som er gjort i de prosjektene som får konsesjon. Etter NVEs mening vil tiltakene som omfattes av Bordvedåga, Røvassåga, Blakkåga, Leirdalselva og Nedre Leiråga kraftverk ikke være i konflikt med forvaltningsmålet for naturtyper og økosystemer gitt naturmangfoldloven § 4 eller forvaltningsmålet for arter i naturmangfoldloven § 5 gitt avbøtende tiltak. En realisering av omsøkte planer for Rausandaksla kraftverk vil etter NVEs mening derimot i større grad kunne være i konflikt med naturmangfoldloven §§ 4 og 5, om enn ikke på en slik måte at dette alene tilsier at søknaden skal avslås.

NVE har også vurdert sakene i Ranapakken sin påvirkning på viktige naturtyper og rødlistede arter opp mot eksisterende påvirkninger i regionen. Den samlede belastningen på økosystemet og naturmangfoldet er dermed blitt vurdert, jamfør naturmangfoldloven § 10. Den samlede belastningen anses ikke som så stor at den blir avgjørende for konsesjonsspørsmålene, men tillegges vekt i den samlede vurderingen av fordeler og ulemper for allmenne interesser.

Etter NVEs vurdering foreligger det tilstrekkelig kunnskap om virkninger tiltakene kan ha på naturmiljøet, og NVE mener at naturmangfoldloven § 9 (føre-var-prinsippet) ikke skal tillegges særlig vekt.

Avbøtende tiltak og utforming av tiltakene vil spesifiseres nærmere i våre merknader til vilkår dersom det blir gitt konsesjon. Tiltakshaver vil da være den som bærer kostnadene av tiltakene, i tråd med naturmangfoldloven §§ 11-12.

Landskap, friluftsliv og urørthet

Prosjektområdet til Blakkåga kraftverk faller inn under landskapsregion *33.6 Innlandsbygdene i Nordland*, underregion *Indre Rana*. Blakkåga renner i Blakkådalen, som er et dalføre som ligger mellom Svartisen i vest og Stromdalfjellene i øst. Dalføret strekker seg inn i Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, men selve dalen er ikke en del av nasjonalparken. Rett nord for det planlagte inntaket ligger derimot Blakkådalen naturreservat som omfatter deler av Blakkåga.

Blakkåga har et jevnt fall på utbygningsstrekningen med innslag av enkelte strykstrekninger. Det er derimot ingen større fossefall. Elva er blakket av de store mengdene med sedimenter som finnes i smeltevannet fra isbreene i nedbørfeltet. Langs begge dalsidene er det tett granskog som strekker seg ned mot elva. Fra dalsidene renner det noen mindre bekker ned til elva. I de søndre områdene er skogen i stor grad kulturpreget med hogstfelt og avgrensede bestander av trær. I de brattere partiene ned mot elva er derimot granskogen stedvis storvokst med innslag av flere gamle trær. Det går en skogsvei fra Storrøvatnet og nordover på østsiden av Blakkåga. Denne veien følger elva på ca. 100-200 meters avstand til den stopper ca. 200 meter nord-øst for den planlagte kraftstasjonen. Fra endepunktet går det en merket sti videre oppover i dalen frem til Blakkådalshytta.

Det aktuelle området er i friluftslivkartleggingen for Rana kommune et registret som friluftsområde. Området er gitt C-verdi. Blakkågdalen er en av flere innfallsporter til Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Dette er også fremhevet i høringsuttalelsene av høringspartene.

NVE mener at Blakkåga renner relativt skult i terrenget på utbygningsstrekningen. Elva er dypt nedskåret i terrenget, og den tette vegetasjonen rundt gjør at det er liten innsikt til selve elva.

Inntaksmagasinet og dammen vil derfor være lite synlig fra de skogkledde dalsidene på grunn av at det er minimalt med innsyn til disse området. NVE mener at inntaksdammen kun vil være synlig i et svært begrenset landskapsrom og ikke vil redusere den helhetlige landskapsopplevelsen av området. Inntaket vil heller ikke være synlig fra Blakkågdalen naturreservat.

Vannveien er planlagt i tunnel, slik at den ikke vil ha noen landskapsmessige konsekvenser. At inntaket er planlagt veiløst, med adkomst gjennom tunnel i driftsfasen, er også med på å redusere de visuelle konsekvensene av tiltaket. Kraftstasjonen er omsøkt under skoggrensen i et område med tett vegetasjon. Stasjonen vil derfor naturlig ligge relativt skjult i terrenget, og vegetasjonen rundt vil skjermes for innsyn så vel lokalt som på avstand.

Den nye omsøkte veitraseen frem til kraftstasjonen er bedre enn den opprinnelige traseen med tanke på landskapspåvirkning. Med den nye løsningen vil det ikke være et stort behov for etablering av ny vei. Det vil etableres en ny bru over Blakkåga, men denne vil kun være synlig fra den eksisterende bruene som krysser Blakkåga. NVE legger til grunn at den nye traseen ikke vil påvirke landskapsopplevelsen negativt.

En utbygging av Blakkåga kraftverk vil ikke hindre ferdsel langs den etablerte turstien som leder videre opp til landskapsvernområdet. Da inngrepene vil være lite synlige og elva kun på et fåtall steder er synlig fra skogsbilveien i området, vil ikke en utbygging medføre vesentlig negative konsekvenser for friluftslivsaktiviteten i området.

En utbygging av Blakkåga kraftverk vil medføre en redusert vannføring på utbygningsstrekningen. Totalt vil en strekning på 1600 meter få redusert vannføring. Etter en utbygging vil vannføringen bestå av minstevannføringen, samt flomoverløp i flomperioder. I planområdet renner elva relativt skjult i terrenget, slik at en redusert vannføring ikke vil medføre vesentlige landskapsmessige konsekvenser. NVE vurderer det som viktig med minstevannføring for å unngå tørrlegging av elva. Dette vil være et viktig avbøtende tiltak og vil bli vurdert i vilkårene dersom det gis konsesjon til tiltaket. En tilstrekkelig minstevannføring vil sammen med flomoverløp bidra til at innrykksstyrken til Blakkåga ikke blir vesentlig forringet ved en eventuell konsesjon.

NVE merker seg at både Røvassåga og Blakkåga kraftverk er omsøkt i nærheten av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Ingen av de omsøkte utbyggingene vil imidlertid medføre inngrep innenfor nasjonalparkens grenser. Det er vår vurdering at områdene med størst verneverdi allerede er omfattet av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. NVE mener at så lenge det er satt en fast grense for verneområder, må det være denne som er gjeldende. Vi mener at utbygging av småkraft i randsonen allikevel må tilpasses slik at det ikke blir til unødig sjenanse sett innenfra disse områdene. NVE mener at prosjektområdet sett under ett ikke kan karakteriseres som viktig for opplevelsen av det store, sammenhengende naturområdet med urørt preg som omfattes av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark ovenfor tiltaksområdet. NVE mener derfor at en utbygging av Blakkåga kraftverk ikke vil gi særlige negative virkninger for nasjonalparken ved en utbygging etter fremlagte planer.

Konsekvenser for temaet landskap, friluftsliv og urørthet har ikke vært avgjørende for NVEs vedtak i denne saken, men har vært med i den samlede vurderingen av positive og negative virkninger for allmenne interesser.

Reindrift

Prosjektområdet ligger innenfor Saltfjellet reinbeitedistrikt. Distriktet strekker seg fra svenskegrensen i øst gjennom kommunene Saltdal, Rana, Beiarn, Bodø, Meløy og Gildeskål. Saltfjellet reinbeitedistrikt er Nordlands største distrikt både i areal (5835 km²), antall sidaer (7) og reintall (3500

dyr i vårflokk). Av totalt 6 søknader om bygging av småkraftverk i Ranapakken, er to småkraftverk planlagt innenfor beiteområdet til Saltfjellet reinbeitedistrikt.

I følge reindriftskartene benyttes prosjektområdet til vårbeite, sommerbeite, høst vinterbeite og vinterbeite. Bruken av området varierer noe fra år til år. Distriktets leder, Per Thomas Kuhmunen, har opplyst til Fylkesmannen i Nordland at de nedre delene av Blakkådalen ikke er å anse som høyverdiområde for distriktet. NVE konstaterer at det ikke er registrert trekk- eller flyttleier i prosjektområdet.

NVE mener at det bør vises forsiktighet ved å gi konsesjoner til kraftverk som berører viktige reindriftsinteresser. Vi er likevel av den oppfatning at tiltaket vil bli liggende i et område uten vesentlige reindriftsmessige verdier. Tiltaket vil heller ikke medføre store arealbeslag, og områdene ved elva anses å ha minimal verdi for reinen.

NVE legger til grunn at en utbygging av Blakkåga kraftverk ikke vil medføre nevneverdige negative konsekvenser for reindrift.

Konsekvenser av kraftlinjer

Nettilknytningen er planlagt som en ca. 600 m lang jordkabel til eksisterende nett. NVE mener det ikke vil være vesentlig negative konsekvenser av en slik nettilknytning da den ikke vil berøre verdifulle områder eller arter.

Samfunnsmessige fordeler

En eventuell utbygging av Blakkåga kraftverk vil gi 28 GWh i et gjennomsnittså. Denne produksjonsmengden regnes som mye for et småkraftverk. Småkraftverk utgjør et viktig bidrag i den politiske satsingen på fornybar energi. Det omsøkte tiltaket vil gi inntekter til søker og grunneiere og generere skatteinntekter. Videre vil Blakkåga kraftverk styrke næringsgrunnlaget i området og vil dermed kunne bidra til å opprettholde lokal bosetning.

Vannkraft i Rana kommune

Rana kommune uttaler at Rana og Nordland for øvrig har et stort kraftoverskudd, og at de omsøkte småkraftprosjektene i Ranapakken ikke er nødvendige for å dekke lokale eller regionale behov for fornybar energi. Kommunen erkjenner likevel at økt produksjon av fornybar energi er positivt og i tråd med regional og nasjonale mål for å øke fornybarandelen.

NVE har laget en oversikt over vannkraftpotensialet i Rana kommune. Oversikten gir et inntrykk av utbygd og resterende vannkraftpotensial i Rana.

Det er per tidspunkt utbygd i overkant av 2,9 TWh vannkraft i Rana kommune. De fire største vannkraftverkene i kommunen (Rana, Langvatn, Sjona og Fagervollan kraftverk) produserer 95 % av dette. Rana kraftverk er den største utbyggingen og står alene for om lag 75 % av kommunes totale produksjon. Rana kraftverk får imidlertid også overført vann fra nabokommunene, og deler av det utnyttede vannpotensialet hentes dermed utenfra. Resterende 5 % produseres i dag av 23 små kraftverk.

I tillegg til de utbygde vannkraftverkene har NVE gitt tillatelse til ytterligere 4 småkraftverk med total produksjon på ca. 55 GWh. NVE har per tidspunkt 15 søknader (331 GWh) om bygging av vannkraftverk inne til behandling, hvorav seks behandles samlet i Ranapakken, og ytterligere to søknader om bygging av Gubbeltåga og Sølvbekken kraftverk blir avgjort samtidig. Det resterende

vannkraftpotensialet i Rana kommune er beregnet til 337 GWh. NVE har tidligere gitt 4 avslag til småkraftprosjekter i Rana kommune.

Småkraftsøknadene i Ranapakken ligger i et større område som er sterkt berørt av vannkraftutbygging. Østsiden av Ranfjorden og videre nordover er gjennomregulert med utbygginger i Ranelva og overføringer fra Plura vassdraget på fjellet. På sørsiden av Ranfjorden ligger Ågskar kraftverk. Det er nylig gitt konsesjon til Skamdal kraftverk i samme elv. Rett nord for tettstedet Storforshei er det enten bygget, gitt tillatelse eller konsesjonsfritak til flere mindre vannkraftverk. Videre oppover i Dunderlandsdalen ligger Strandjordselva kraftverk, og Ørtfjell kraftverk er under bygging. På vestsiden av Røvassdalen ligger Reingardsåga kraftverk, og videre innover i Blakkådalen er det nylig gitt konsesjon til Tverråga kraftverk. Ved Langvatnets nordvestlige side er nedre deler av Ravnåga utnyttet i Ravnåga kraftverk. På vestsiden av Langvatnet ligger Snefjellå kraftverk som ble idriftsatt i 2014. I området mellom Snøfjellet og Melfjordbotn ligger Fagervollan kraftverk og Sjona kraftverk. Det er nylig gitt konsesjon til Farmannåga kraftverk på sørsiden av Sørfjorden. I tillegg ligger det flere søknader om bygging av små og store vannkraftverk i Rana kommune inne til behandling hos NVE.

NVE mener at mengden av vannkraftpotensialet som er utnyttet i Rana kommune er høyt. Her må det likevel tas med i betraktning at Nord-Norges største kraftverk målt i produksjon ligger i kommunen. Restpotensialet målt i prosent vil derfor nødvendigvis bli lavt, til tross for at det fortsatt kan være flere gode prosjekter igjen. I tillegg må det tas med i betraktning at Rana kommune er landets fjerde største kommune i utstrekning, og med stort fjellareal som gir mye fall.

Eksisterende utbygginger medfører likevel ulemper for private og allmenne interesser som i hovedsak vil berøre lokalsamfunnet i kommunen. Nye konsesjonssøknader medfører press på gjenværende urørte vassdrag. Det kan tenkes at det er teoretisk mulig å sette en grense for når vannkraftpotensialet er tilstrekkelig utnyttet, og hvor mange vassdrag som bør bevares som urørte i en kommune. Flere høringsparter i Ranapakken uttaler at det er svært mye utbygd vannkraft i kommunen. Det er etter NVEs syn likevel vanskelig å sette en kritisk grense for når nok av det samlede vannkraftpotensialet er utbygd.

Det er bred politisk enighet om økt utbygging av fornybar energi i Norge. NVE vurderer fordelene opp mot ulemper for private og allmenne interesser i hver enkelt sak om vannkraftutbygging. Samlet belastning blir vurdert for ulike tema som er fellesnevner for flere saker i pakkebehandlingen. Sentrale tema for samlet belastning i Ranapakken har vært naturmangfold, landskap og reindrift. Selv om det blir gitt konsesjon til et prosjekt, setter NVE ofte vilkår og krav om avbøtende tiltak som er strengere enn det konsesjonssøknaden la opp til. Dette gjøres for at ulempene som tiltaket medfører skal være akseptable målt opp mot de fordelene tiltaket medfører. Tiltaket kan bygges gitt at vilkårene og de avbøtende tiltak som NVE setter gjennomføres. Til tross for at det er mye utbygd vannkraft i kommunen, mener NVE at det vil være den konkrete vurderingen av fordeler og ulemper i hver enkelt sak, i tillegg til en vurdering av samlet belastning for sentrale tema, som vil avgjøre om nye tiltak skal få konsesjon eller avslag.

Samlet belastning

NVE har hatt en samlet behandling av de seks søknadene om bygging av småkraftverk i Rana kommune. Mye av grunnen til dette er for å avdekke ev. samlede virkninger av utbyggingene som ikke kommer frem, eller som blir mindre fremtredende dersom den enkelte sak vurderes for seg. NVE ønsker ikke bare å benytte samlet belastning-tilnærmingen knyttet opp mot biomangfold, men også andre sentrale deltemaer. Under enkelte deltema har NVE gjort en vurdering av samlet belastning i

tillegg til vurderinger i hver enkelt sak. På denne måten mener vi at ev. samlet belastning kan avdekkes bedre enn dersom hver sak behandles for seg.

Landskap

Prosjektene i Ranapakken ligger i hovedsak innenfor landskapsregion 33.6 *Innlandsbygdene i Nordland*, underregion *Indre Rana*. De følgende beskrivelsene av regionen er hentet fra Nasjonalt referansesystem for landskap¹.

Regionen omfatter de store, U-formede dalførene i indre deler av Nordland. Karakteristisk er skogdominerte dallandskap med klart markerte landskapsrom. Jordbruksmark, vannflater, og myr i høyereliggende områder gir åpne lysninger, utsyn og variasjon i de ellers skogdekte dalene. Dalbunnene er ofte småkuperte og uoversiktlige. Nedre dalavsnitt har mektige hav- og breelvavsetninger. Dalførene i regionen grenser mot store snøsmeltingsområder, og elvene her har stor vannføring gjennom hele året. Vassdragene utgjør viktige og ofte iøyenfallende elementer i mange landskapsområder, men utformingene varierer fra hurtige stryk til dype og sakterennende løp og lengst ned som meanderinger over brede elvesletter. Flere steder har elven gravd ut dype juv, og dalbunnen kan ha betydelig V-form. Større elver følges gjerne av vei og er ofte godt synlige. Her er også store og kjente dalfosser. De fleste vassdragene er berørt av kraftutbygging, men det finnes også elver som er varig vernet.

I øvre del av Røvassdalen er både **Røvassåga kraftverk** og **Blakkåga kraftverk** omsøkt. Svartisåga, Blakkåga og Røvassåga munner alle ut i dalen, og renner sammen i Røvassåga som munner ut i Langvassåga like øst for Langvatnet. Svartisåga er ikke berørt av vannkraftutbygging, men Tverråga kraftverk i Tverråga som renner inn i Svartisåga fra nord, fikk konsesjon i 2014. Fv 354 følger østsiden av Røvassåga oppover i dalføret, og krysser Røvassåga og Blakkåga rett oppstrøms samløpet mellom Blakkåga og Røvassåga. Øverste deler av dalføret ligger innenfor Saltofjellet-Svartisen nasjonalpark.

I Rana kommunes '*Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune*' faller prosjektområdet til Røvassåga kraftverk inn under delområde 19 *Røvassåga (øvre del)* med samlet verdivurdering liten/middels, og stor/middels verdi for temaet landskap. Fravær av tekniske inngrep innenfor størstedelen av feltet kombinert med en uttrykksfull hovedelv gjennom dalføret er beskrevet som de viktigste landskapselementene innenfor delfeltet. Tiltak lenger oppe i vassdraget vil ifølge rapporten svekke de mest betydningsfulle kvalitetene i delfeltet. Blakkåga er ikke vurdert i kommunens miljøfaglige vurdering.

Røvassåga renner raskt i stryk og mindre fosser på omsøkt strekning. Om lag halvparten av omsøkt strekning er allerede bygget ut og utnyttet i eksisterende Storrøvatnet kraftverk. Blakkåga har et jevnt fall på utbygningstrekingen med innslag av enkelte strykstrekinger, men ingen større fossefall. Elva er blakket av de store mengdene med sedimenter som finnes i smeltevannet fra isbreene i nedbørfeltet. Begge elver renner nedskjært i terrenget gjennom dalsider med granskog og er i liten grad eksponert mot hoveddalen og Fv354. Inntaksmagasin og dam vil for begge prosjekter kun være synlig i svært begrensede landskapsrom. Blakkåga er planlagt bygget veiløst frem til inntaket og med tunell, men med permanent adkomstvei frem til kraftstasjonen og 25 m lang bro over elven. Broen vil kun være synlig fra eksisterende bro (Fv 354) over Blakkåga. Røvassåga kraftverk er omsøkt med nedgravd rørgatetrasé og permanent vei helt frem til inntaket. Eksisterende bro over elven skal

¹ Puschmann, O. 2005 – Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner. NIJOS-rapport 10/2005.

erstattes. Det er NVEs oppfatning at vannstrengene i begge disse prosjektene er lite synlige fra omkringliggende områder, at de visuelle virkningene av de tekniske installasjonene i stor grad vil skjules av vegetasjonen rundt, og dermed ikke redusere den helhetlige landskapsopplevelsen av området.

Ved Langvatnets nordvestlige del er det omsøkt tre småkraftverk: **Bordvedåga kraftverk** i Bordvedåga, **Leirdalselva kraftverk** og **Nedre Leiråga kraftverk** i Leirdalselva og Leiråga. I *‘Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune’* faller området inn under delområde 7 *Trolldalen og Leirdalen* med stor til middels verdi for landskap. Glomågas løp gjennom de mektige elveavsetningene ved Glomådeltaet beskrives som visuelt dominerende i landskapet. Trolldalen skjærer seg skarpt inn i fjellsiden og åpner for et skogkledd U-formet dalføre med Trolldalselva sentralt i rommet. I noe mindre grad beskrives også Leiråga som tydelig eksponert innenfor delfeltet. Leiråga går i fosser og stryk ned mot Glomåga rett ovenfor deltaområdet, og beskrives som et iøynefallende element i landskapet over hele strekningen fra Melfjellet og ned til utløpet. Også Bordvedåga renner eksponert over blankskurt berg, og beskrives som et blikkfang for bilister og beboere langs nedre del av Ravnåga. Melfjordveien skjærer gjennom delfeltet, som ellers beskrives som med få tekniske inngrep. Øvre Leiråga kraftverk, som delvis sammenfaller med nå omsøkte Leirdalselva kraftverk, fikk konsesjon i 2008.

Leirdalselva kraftverk er planlagt med inntak i Leirdalselva og utløp i Leiråga om lag 1300 m etter samløpet mellom Leirdalselva og Leiråga. Planområdet består hovedsakelig av bart fjell og lite løsmassedekke, og det er god innsikt til berørt elvestrekning og planområdet forøvrig både fra Melfjordveien og fra dalen. Nærområdene rundt tiltaket er registrert som et viktig friluftsområde.

Store deler av den omsøkte vannveien til Leirdalselva kraftverk sammenfaller med vannveien til konsesjonsgitte Øvre Leiråga kraftverk, og vil således ikke medføre ekstra negative konsekvenser for landskapet. Øvre Leiråga kraftverk ble imidlertid opprinnelig omsøkt med en overføring av Leirdalselva. Overføringen ble avslått av NVE av hensyn til landskap og friluftsliv. Utbyggingen av Øvre Leiråga kraftverk vil medføre vesentlig redusert vannføring i Leiråga, men elven vil likevel opprettholdes som landskapselement, mye på grunn av restvannføring fra Leirdalselva. Ved en utbygging av Leirdalselva kraftverk vil både Leirdalselva og Leiråga få redusert vannføring, og dermed bli mindre synlige i landskapsbildet, både sett fra Melfjordveien og fra dalen. På grunn av det åpne landskapet og manglende løsmassedekke vil også de tekniske inngrepene forbundet med etablering av inntak og rørgate medføre store og varige sår i landskapet.

Om lag 500 m nedstrøms felles kraftstasjon for konsesjonsgitte Øvre Leiråga kraftverk og omsøkte Leirdalselva kraftverk, er Nedre Leiråga kraftverk omsøkt med hele vannveien i tunell og kraftstasjonen delvis plassert inne i tunellforskjæringen, slik at terrenginngrepene vil bli begrensede. Dam og inntak vil ligge delvis skjult i terrenget og skjermet av vegetasjon. En 80 m lang avstikker fra Melfjordveien og frem til kraftstasjonen vil utgjøre det største, varige terrenginngrepet. Fra planlagte inntak renner elven relativt rolig før fallet øker i nedre del av utbygningsstrekningen. Omkringliggende landskap domineres av bart fjell, fattig myr og fattig skog. Ved planlagt inntak er det etablert en brøytestasjon og en større oppstillingsplass. Melfjordveien følger elvens vestsida i en avstand på om lag 10-45 meter, men elva er kun stedvis synlig fra veien. Det er særlig i nedre del av tiltaksområdet, hvor veien krysser elva rett oppstrøms planlagt utløp fra kraftstasjonen, at redusert vannføring i elven vil være synlig fra veien. Området er imidlertid lite benyttet til friluftsliv, og vil kun oppleves av forbipasserende biler.

Om lag 3 km i luftlinje sørøst for kraftstasjonsområdet til Nedre Leiråga kraftverk, ligger tiltaksområdet til Bordvedåga kraftverk med utløp rett oppstrøms innsjøen Aven og grensen til Glomådeltaet landskapsvernområde. Bordvedåga kraftverk er planlagt med tunell på store deler av vannveien, og vil medføre begrensede inngrep i landskapet. I nedre del av tiltaksområdet vil tunellpåkugg, rørgate og kraftstasjon i stor grad ligge skjult av vegetasjonen. Inntak og overføring er planlagt i snaufjellet i et område som er lite brukt i friluftlivssammenheng, og vil ikke være synlige fra dalen. Tekniske installasjoner i snaufjellet vil likevel kreve god landskapstilpasning. Inntaket er planlagt bygget veiløst, men det skal etableres en 750 m lang adkomstvei fra gården Bordvedaven og frem til kraftstasjonen. Veien vil hovedsakelig gå gjennom skog med noe myr, og ikke være særlig synlig i terrenget. Elven renner over blankskurt berg over en relativt lang strekning og er stedvis synlig fra Langvassveien på nordsiden av Langvatnet, men likevel ikke i en slik grad at den danner et sentralt blikkfang.

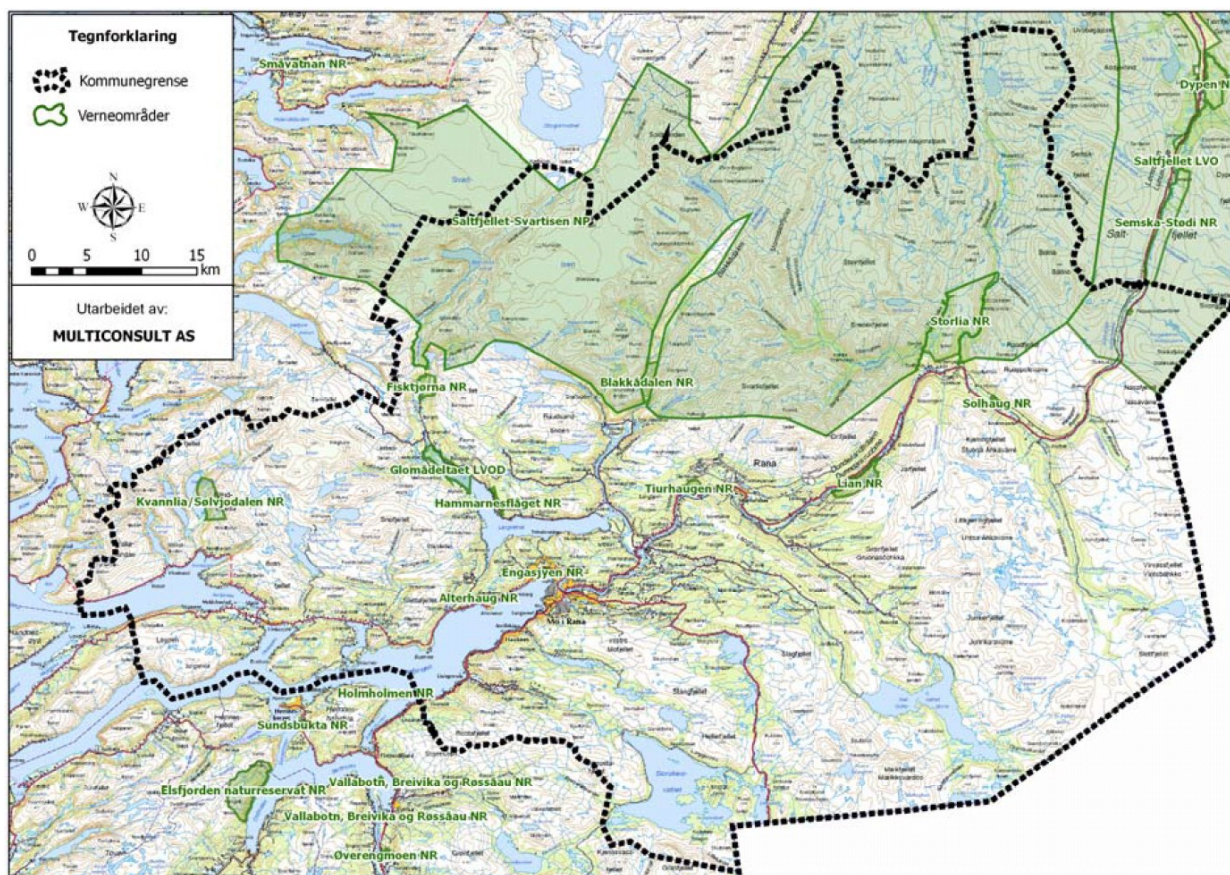
På nordsiden av Langvatnet er en 2 km lang strekning i Ravnåga/Stillelva planlagt utnyttet i **Rausandaksla kraftverk**. I Rana kommunes '*Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune*' er delfelt 9 *Ramnåga og Stillelva* gitt middels til stor verdi for temaet landskap. En vekslende topografi, elvenes tidvis dype nedskjæringer og frodige løvskogpartier skaper variasjon i landskapet innenfor delfeltet. Stedvis er karstifiseringen så omfattende at mindre bekker forsvinner under jorden. Nordover fra Rausandaksla går det en sti langs elva opp til planlagt inntak. Sau beiter i området. Ved planlagt kraftstasjonsområde kommer det ned en vei fra gården Rausandaksla som krysser elven, men området har ingen større tekniske inngrep, og oppleves i stor grad som urørt. På omsøkt utbyggingsstrekning beskrives elven som dominerende i landskapet. En utbygging her vil redusere opplevelsesverdien av elven, spesielt den estetiske verdien av Forsliforsen og Janesforsen. Kraftverket er planlagt med tunell i øvre del. De største terrenginngrepene vil være knyttet til etablering av dam og nedgravd rørgate gjennom et relativt åpent landskap i nedre del.

Nordland fylkeskommune har utarbeidet '*Regional plan om små vannkraftverk i Nordland*'. Delområde *Ranfjorden* består av tre underregioner med fjordlandskap: *Sør-Helgelandskysten*, *Midt-Helgelandskysten* og *Ranfjorden*. Alle prosjektene i Ranapakken befinner seg innenfor underregion *Ranfjorden*, som er gitt liten verdi for temaet fjordlandskap.

Innenfor delområde *Ranfjorden* er det gitt stor verdi til tre landskapsområder: Saltfjellet-Svartisen landskapsvernområde, Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, samt Oksskolten. Betydelige deler av Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark og Saltfjellet landskapsvernområde ligger i Rana kommune, mens Oksskolten ligger i Hemnes kommune. Røvassåga og Blakkåga kraftverk i Ranapakken er omsøkt med inntak tett opp mot grensen til Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark, men vil ikke berøre området innenfor vernegrensen.

Det finnes åtte prioriterte fosser i delområde *Ranfjorden*, hvorav tre ligger i Rana kommune. Bredekforsen ligger innenfor Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark, og er dermed vernet for utbygging. Dunderforsen ligger i Grønnfjellåga om lag 20 km øst for Røssvoll. Den prioriterte fossen inngikk i NVEs konsesjonsbehandling av Grønnfjellåga kraftverk som fikk avslag i 2008, blant annet av hensyn til fosselandskap. Nedre deler av Grønnfjellåga er nå omsøkt utnyttet i Rabben kraftverk. En utbygging som omsøkt vil ikke berøre Dunderforsen. Sprutforsen ligger øverst i elven Plura, som i dag overføres til Akersvatnet for utnyttelse i Rana kraftverk. Fossen er i dag sterkt berørt av overføringen. 02.05.2013 vedtok NVE at det skal gjennomføres en revisjon av vilkårene for konsesjon til regulering av Bjerka-Plura vassdragene, herunder vurderinger rundt krav om minstevannføring. De resterende fem prioriterte fossene ligger i Vefsn, Nesna og Leirfjord kommune. Ingen av de prioriterte fossene i Rana vil bli berørt av omsøkte småkraftverk i Ranapakken.

Til tross for at store deler av vannressursene i Rana kommune er utnyttet til kraftproduksjon, er også en ikke uvesentlig del av kommunens areal med tilhørende elvestrekninger vernet gjennom Saltfjellet-Svartisen nasjonalpark. Nasjonalparken dekker et areal på 2102 km² i kommunene Beiarn, Meløy, Rødøy, Saltdal og Bodø utover Rana. I tilknytning til nasjonalparken er det også etablert et landskapsvernområde. Ifølge 'Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune' er de nasjonalt verdifulle landskapskvalitetene i kommunen tilknyttet kontrastene mellom fjordflate, den bratte, frodige fjordlien, høyfjell, brefall og breflater, og i stor grad ivaretatt gjennom nasjonalparkvernet.

Figur 1. Områder som er vernet i medhold av Naturvernloven. Figuren er hentet fra 'Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune'.

Terrenginngrepene forbundet med etablering av småkraftverkene i Ranapakken vil variere mellom prosjektene. Fire av seks prosjekter er omsøkt med tunell på hele eller deler av vannveien. Blakkåga og Nedre Leiråga er omsøkt med tunell på hele strekningen. Det største terrenginngrepene forbundet med Nedre Leiråga kraftverk er etablering av inntak og en kort veistrekning frem til kraftstasjonsområdet, men selv disse inngrepene vil være relativt begrensede. Blakkåga er planlagt med permanent vei fra Fv 354 og bygging av en 25 m lang bro over Blakkåga. Ellers anses terrenginngrepene også her å være begrensede. Broa vil kun være synlig i et begrenset landskapsrom fra Fv 354, men ikke fra turstien opp langs elven. Bordvedåga er planlagt med tunell på store deler av strekningen. Nedre deler av vannveien, som ligger skjult av vegetasjonen, skal graves ned. Inntaksdammen er planlagt bygget veiløst. Terrenginngrepene i forbindelse med bygging av selve

kraftverket vil bli begrensede, men det vil være behov for å bygge en permanent adkomstvei fra gården Bordvedhaven og frem til kraftstasjonen.

Rausandaksla kraftverk er omsøkt med tunell i øvre deler, mens nedre deler skal gå gjennom delvis åpent landskap og myr. Røvassåga og Leirdalselva kraftverk er begge planlagt med nedgravd rørgate på hele strekningen. Om lag halvparten av omsøkt strekning i Røvassåga kraftverk er allerede bygget ut og utnyttet i eksisterende Storrøvatnet kraftverk. Store deler av strekningen som søkes utnyttet i Leirdalselva kraftverk er det allerede gitt tillatelse til å bygge ut gjennom konsesjon til Øvre Leiråga kraftverk. Der tiltaksområdet til Røvassåga kraftverk har sparsomt med innsyn fra området nede i dalen, er imidlertid Leirdalselva kraftverk planlagt i skrint terreng med lite vegetasjon, og i stor grad eksponert for innsyn fra Melfjordveien og dalen for øvrig. Det er ikke behov for ny vei i forbindelse med bygging av Leirdalselva kraftverk. Røvassåga er omsøkt med permanent vei frem til kraftstasjon og inntak langs eksisterende traktorvei. Kraftstasjonen er planlagt rett oppstrøms eksisterende kraftstasjon, og det skal bygges ny bro over elven, men disse vil ikke oppleves som nye fremmedelementer i området.

FNF Nordland etterlyser egne utredninger om den samlede belastningen på flere fagtemaer, deriblant landskap. Flere høringsparter trekker frem hensynet til landskap, både 'urørhet' og vassdragenes verdi for landskapet. Dersom det blir gitt konsesjon, ber Nordland fylkeskommune om at det settes krav om høy estetisk kvalitet og landskapsmessige tilpasning i utforming av kraftstasjon og tilhørende infrastruktur.

I Olje- og energidepartementets retningslinjer for små vannkraftverk (OED, 2007) står det om landskap at inngrep som medfører bortfall eller vesentlig reduksjon av verdifulle landskapselementer av nasjonal, regional eller lokal betydning bør unngås. Det står også at det er naturlig å vektlegge andre kvaliteter som landskapet er en del av, og at vurderinger av landskapsinngrep bør ses i sammenheng med virkninger for tilknyttede interesser som biologisk mangfold, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljø.

For Bordvedåga kraftverk mener NVE at konsekvensene av terrenginngrep og tekniske installasjoner vil bli små, gitt skånsom utbygging på høyfjellet, men at Bordvedåga som landskapselement vil bli redusert. Vi mener at konsekvensen for elven som landskapselement til dels kan avbøtes, og legger vekt på at det ikke er viktig biologisk mangfold eller friluftsliv tilknyttet berørt elvestrekning eller influensområdet forøvrig. For Leirdalselva kraftverk mener vi at konsekvensene av en utbygging vil gi store konsekvenser for en lang elvestrekning som er svært eksponert for innsyn fra Melfjordveien og dalen for øvrig. Dette må også sees i sammenheng med at Øvre Leiråga kraftverk har fått konsesjon med forutsetning om at Leirdalselva bidrar med viktig restvannføring. Til tross for at rørgata til Leirdalselva kraftverk isolert sett ikke er særlig lang, mener vi at terrenginngrepene vil bli store og etterlate seg svært synlige landskapssår i et skrint område som i liten grad kan avbøtes. En utbygging av Nedre Leiråga kraftverk vil etter NVEs mening medføre små terrenginngrep. Vi legger også vekt på tidligere inngrep og at elvestrekningen ikke har spesiell landskapsverdi. Berørte elvestrekninger i Røvassåga og Blakkåga er lite eksponert og mindre viktige for den helhetlige landskapsopplevelsen. Bygging av Blakkåga kraftverk vil medføre moderate terrenginngrep, men planlagt bro over elven vil bli noe synlig fra Fv 354. Røvassåga kraftverk vil medføre relativt store inngrep i anleggsperioden, men vi mener at landskapet som påvirkes ligger såpass skjult i terreng og av vegetasjon at konsekvensene for det helhetlige landskapet vil bli moderate. Vi legger også vekt på tidligere inngrep i forbindelse med overlappende Storrøvatnet kraftverk, og at det ikke er særlige frilufts- eller biologiske verdier som blir berørt. En utbygging av Rausandaksla kraftverk vil medføre inngrep i et område som i stor grad oppfattes som urørt, og redusere opplevelsesverdien av elven, spesielt den estetiske verdien

av Forsliforsen og Janesforsen. De største terrenginngrepene vil være knyttet til etablering av dam og nedgravd rørgate gjennom et relativt åpent landskap i nedre del.

NVE legger avgjørende vekt på hensynet til landskap i vurderingen av Leirdalselva kraftverk. Vi legger i stor grad vekt på hensynet til landskap og urørthet i konsesjonsspørsmålet for Rausandaksla kraftverk. NVE legger ikke avgjørende vekt på hensynet til landskap i vurderingene av Røvassåga, Blakkåga og Nedre Leiråga, men mener det vil være viktig å ha fokus på å minimere terrenginngrepene dersom det blir gitt konsesjon. For Bordvedåga kraftverk er det hovedsakelig den visuelle effekten av redusert vannføring i elven som representerer den største negative konsekvensen. NVE mener at slipp av minstevannføring og bidrag fra restfeltet i noen grad vil bøte for konsekvensene, men elven vil bli mindre synlig i landskapet i perioder utenom vår- og høstflom.

Reindrift

Reindrift har under prosessen skilt seg ut som et deltema NVE mener må ha en samlet vurdering av belastningen i Rana kommune, og hvordan de omsøkte prosjektene vil påvirke den samlede belastningen til de ulike reinbeitedistriktene. NVE bygger sine vurderinger på de seks søknadene, høringsuttalelser, innsigelsesmøte med Fylkesmannen i Nordland, egne befaringer i områdene og andre eksterne kilder. NVE mener på bakgrunn av dette at vi har et godt kunnskapsgrunnlag for våre vurderinger.

Reindrift har stor betydning i samisk og lokal sammenheng når det kommer til økonomi, sysselsetting og kultur. I dag blir tap av beitearealer, forstyrrelser og sperring av trekk- og flyttleier i forbindelse med arealinngrep sett på som noen av de største truslene mot reindriftnæringen. I OEDs retningslinjer for små vannkraftverk blir tap, oppstyking og redusert bruk av beiteland på grunn av arealinngrep og annen menneskelig aktivitet trukket frem som en av de største utfordringene for reindriftnæringen i dag. Det fremheves også at den samlede effekten av en rekke mindre inngrep og forstyrrende aktiviteter innenfor reinbeiteområder ofte er langt større enn effekten av de enkelte inngrep (OED, 2007).

Småkraftprosjektene i Ranapakken fordeler seg på to ulike reinbeitedistrikter. Dette er Saltfjellet og Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. NVE vil derfor vurdere om de omsøkte kraftverkene vil påvirke den samlede belastningen innenfor disse reinbeitedistriktene. Det viktigste i denne sammenhengen vil være å gjøre en vurdering av hvilke reindriftsmessige faktorer som vil bli påvirket av de ulike utbygningene, og viktigheten av de aktuelle beiteområdene som eventuelt vil bli berørt. Inngrep i beiteområder som er en minimumsfaktor, inngrep i uberørte områder, fragmentering av arealer og påvirkning av trekk-/flyttlei vurderes her som de mest kritiske, og noe som kan medføre en viss økning i den samlede belastningen.

Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt

Fra Skonseng og vestover til kommunegrensa nord for Ranfjorden disponerer Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt arealene. Distriktet omfatter et område på til sammen 2578 km² og har et øvre reintall på 1500 dyr i vårflokken. Disse er fordelt på 3 siidaandeler. Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt har også et eget godkjent slakteri, og all reinen blir slaktet der.

Reinbeitedistriktet benytter ulike årstidsbeiter gjennom driftsåret. I grove trekk har de kystnære områdene av fastlandet blitt benyttet til vårvinter-, vår og forsommer beite. Østlige deler av distriktet blir nyttet til vår-, sommer- og seint høstbeite. Høyt til fjells og langt øst i distriktet er det stor fare for tidlig snøfall og store snømengder om vinteren. Øyene og en del av den ytterste kyst blir derfor brukt

som vinterland. De milde vintrene og flatt terreng med gode vinterbeiter gjør disse delene av distriktet svært verdifulle som vinterbeite. Den tradisjonelle rotasjonen mellom de ulike beiteområdene er ikke fastlåst til årvisse vinterområder, vårområder osv. Årlige vurderinger av rådende beiteforhold, nye forstyrrelser og nye inngrep legges til grunn for avgjørelser om hvilke områder som blir tatt i bruk. Godt kalvingsland og gode vinterbeiter vurderes som de viktigste begrensende faktorer i reinbeitedistriktet. Reinbeitedistriktet har godkjent slakteri med tilhørende gjerdeanlegg ved Rølielva øst for Utskarpen. Reinflokken blir samlet i dette gjerdeanlegget både under flytting til vinterbeitene om høsten og under flyttingen mot sommerbeitene om våren. På grunn av avstand og topografi (vanskelige flyttleier) er distriktet ansett som relativt tungdrevet. Etablering av kraftverk, kraftledninger og veier har også vanskeliggjort bruken av gamle flyttleier. Reintransport til og fra øyene foregår nå i hovedsak med bil og ferge.

Flere høringsparter har påpekt at den samlede effekten av andre gjennomførte og planlagte tiltak innenfor Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt i dag er store og uoversiktlige. Reinbeitedistriktet krever også en egen reindriftsutredning for å kartlegge sumvirkningene av tidligere og planlagte inngrep.

Fire av de omsøkte prosjektene i Rana kommune vil komme innenfor grensene til Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Dette er Bordvedåga kraftverk, Nedre Leiråga kraftverk, Leirdalselva kraftverk og Rausandaksla kraftverk. Per tidspunkt er det gitt konsesjon til 5 småkraftverk i Rana kommune som enda ikke er bygget. Av disse er det tre som vil berøre Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Dette gjelder Laupen, Øvre Leiråga og Farmannåga kraftverk. NVE vil i vår vurdering av de fire omsøkte kraftverkene i Ranapakken se hvilken påvirkning disse vil utgjøre på den samlede belastningen på Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Det viktigste vil derfor være å vurdere hvilke faktorer og beitearealer som blir berørt ved en utbygging av de omsøkte kraftverkene.

Distriktet trekker i sin uttalelse Rausandaksla kraftverk frem som det mest konfliktfylte av prosjektene i pakken, og uttaler at de ikke kan godta en utbygging i dette området. Videre har distriktet informert Fylkesmannen i Nordland om at kraftverkene Nedre Leiråga og Leirdalselva er omsøkt i et område som ikke karakteriseres som et høyverdiområde for reindriften. Fylkesmannen fraråder utbygging av Bordvedåga kraftverk av hensyn til reindrift fordi de mener at en utbygging vil kunne forringe reindriften mulighet til å benytte særverdiområdene flyttlei, kalvingsland, oppsamlingsplasser og gjerdeanlegg.

NVE konstaterer at Leirdalselva og Nedre Leiråga kraftverk er omsøkt i et område som av distriktet og Fylkesmannen ikke er karakterisert som et høyverdiområde for reindrift. En utbygging av disse kraftverkene vil etter NVEs mening heller ikke medføre større beslag av areal eller vesentlig negativ påvirkning. Da inngrepene eventuelt vil komme i beiteområder av lavere verdi og ikke medføre større negative konsekvenser for reindriften vurderer NVE at disse to kraftverkene ikke vil bidra til en økning på den samlede belastningen til distriktet.

NVE konstaterer at Rausandaksla kraftverk er omsøkt i et område som har større verdi for reindriften. Dette på grunn av at det brukes i store deler av året og fremstår som urørt og lite fragmentert. Dette prosjektet er også fremhevet av høringspartene som det mest konfliktfylte prosjektet innenfor distriktet. Vi merker oss også at området benyttes store deler av den snøfri perioden, og at det derfor kan bli utfordrende å unngå konflikt mellom anleggstid og reinens bruk av området. NVE mener at en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil kunne medføre en viss økning i den samlede belastningen på

reinbeitedistriktet da prosjektet vil medføre forstyrrelser i et område som i dag fremstår som uberørt og lite fragmentert, og hvor reinen får beitero.

Området ved Bordvedåga er i '*Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune*' klassifisert til å ha middels verdi for reindrift. I reindriftskartet er planområdet merket av som vår- og høstbeite. Det går en flyttetråse langs Langvatnet mellom Leiråneset og Myrvoll som krysser nedre del av prosjektområdet. NVE er av den oppfatning at det hovedsakelig er i anleggsfasen en eventuell utbygging vil kunne medføre negative virkningene for reindriften. Hvis denne sammenfaller med kalvingsperioden og under flyttingen av rein vil dette kunne medføre en økning i den samlede belastningen på distriktet. NVE mener videre at hvis anleggsperioden legges utenom disse periodene vil denne påvirkningen bli minimal. NVE er også av den oppfatning at dersom adkomstveien stenges med bom og det kun etableres en midlertidig anleggsvei til tunnelpåhugget vil ikke tiltaket medføre en vesentlig økt ferdsel i området. Vi vurderer derfor at en eventuell konsesjon til Bordvedåga kraftverk ikke vil medføre en økning i den samlede belastningen på reinbeitedistriktet.

NVE legger til grunn at Bordvedåga, Leirdalselva og Nedre Leiråga kraftverk ikke vil medføre en økning i den samlede belastningen på Hestmannen/Strandtindene reinbeitedistrikt. Vi mener videre at en utbygging av Rausandaksla kraftverk vil medføre en viss økning i den samlede belastningen.

Saltfjellet reinbeitedistrikt

Saltfjellet reinbeitedistrikt omfatter deler av kommunene Rana, Saltdal, Beiarn, Gildeskål, Bodø og Meløy. Reinbeitedistriktet omfatter et område på til sammen 5835 km² og har et øvre reintall på 3500 dyr. Disse er fordelt på 7 siidaandeler. Saltfjellet reinbeitedistrikt er dermed det største i reinbeitedistriktet Nordland. Av totalt 6 søknader om bygging av småkraftverk i Ranapakken, er to småkraftverk planlagt innenfor beiteområdene til Saltfjellet reinbeitedistrikt. Dette er Blakkåga kraftverk og Røvassåga kraftverk.

De østlige delene av distriktets beiter i Rana kommune har tilnærmet innlandsklima med stabile, kalde vintre, der snødekket blir liggende stabilt etter at den første snøen har lagt seg. Saltfjellet reinbeitedistrikt benytter derfor arealene øst i kommunen som vinterbeiter. Vinterbeiter er en minimumsfaktor i distriktet.

Saltfjellet reinbeitedistrikt har innenfor sine områder enkelte steder svært høyt ferdselstrykk. Dette gjelder særlig deres østlige vinterbeiter i og omkring Saltfjellet/Svartisen nasjonalpark. En ytterligere tilrettelegging for ferdsel, samt annen forstyrrende aktivitet i distriktet kan derfor være uheldig.

Blakkåga kraftverk er omsøkt i nedre del av Blakkådalen. Reinbeitedistriktets leder opplyser at nedre deler av Blakkådalen ikke er å anse som høyverdiområde for distriktet og at dersom distriktet må avstå mer areal til kraftutbygging, vil utbygging i dette området være akseptabelt. NVE mener at Blakkåga kraftverk er omsøkt i et område med lav verdi for reindrift. Kraftverket vil heller ikke beslaglegge større arealer. Hvis en utbygging av Blakkåga kraftverk skjer i nær dialog med reinbeitedistriktet mener NVE at påvirkningen av en utbygging vil være minimal. Tiltaket vil komme i et område hvor det foregår ferdsel opp til nasjonalparken, men da tiltaket er omsøkt uten adkomstvei til inntaket vil ikke nye arealer gjøres tilgjengelige for ferdsel. NVE legger til grunn at en utbygging av Blakkåga kraftverk ikke vil øke den samlede belastningen på reinbeitedistriktet da tiltaket kun vil medføre et mindre arealbeslag, ikke vil øke ferdselstrykket og vil komme i et område som ikke er av høyverdi for reindriften.

Røvassåga kraftverk er omsøkt i Røvassdalen rett øst for Blakkådalen. Dette dalføret brukes av reindriften gjennom store deler av året. Området er relativt lite berørt både når det gjelder tekniske

inngrep, ferdsel og forstyrrende aktivitet. Det kommer frem av reindriftskartet at det går en trekklei fra myrområdene ved Stor-Røvatnet og opp i Røvassdalen. I Rana kommunes rapport *Miljøfaglig vurdering av småkraftverk i Rana kommune* er temaet reindrift innenfor delområdet vurdert til ha middels verdi og lavt konfliktpotensial. Rapporten vurderer eventuelle negative konsekvenser av mindre tekniske inngrep i lavereliggende deler av området til å være begrensede. NVE bemerker at kraftstasjonen til eksisterende Storrøvatnet i dag befinner seg i samme område som planlagt kraftstasjon for omsøkte Røvassåga kraftverk, og at om lag halvparten av nå omsøkt strekning allerede er utnyttet i Storrøvatnet kraftverk.

NVE mener at en eventuell utbygging av Røvassåga kraftverk ikke vil påvirke vinterbeite i særlig grad. Tiltaket vil ikke beslaglegge større arealer utover anleggsperioden, og kraftstasjonen er planlagt i samme område som det eksisterende kraftverket i vassdraget. Vi mener videre at en utbygging ikke vil medføre en vesentlig økt menneskelig aktivitet i området utover anleggsperioden. Hvis anleggsperioden tilpasses reinens bruk av området vil også påvirkningen i denne perioden være akseptable. Hvis det stilles krav om bom på adkomstveien vil heller ikke tiltaket generere økt ferdsel om vinteren. På bakgrunn av disse vurderingene mener NVE at en konsesjon til Røvassåga kraftverk ikke vil medføre særlig økning i den samlede belastningen på Saltfjellet reinbeitedistrikt.

NVE legger til grunn at konsesjoner til Blakkåga og Røvassåga kraftverk ikke vil medføre en økning i den samlede belastningen på Saltfjellet reinbeitedistrikt, gitt avbøtende tiltak.

NVE er av den oppfatning at forholdet til samlet belastning for reindrift alene ikke vil være avgjørende for konsesjonsspørsmålet for sakene i Ranapakken. Det vil likevel være et tema som sammen med andre vurderinger vil påvirke avgjørelser i enkeltsaker, både når det gjelder konsesjonsspørsmålet og krav til avbøtende tiltak. Enkelte saker vil også i større grad enn andre påvirke den samlede belastningen på enkelte reinbeitedistrikt.

Hydrologiske målestasjoner

I influensområdet til kraftverket ligger det to hydrologiske målestasjoner. Disse tilhører NVE. Ved en utbygging av Blakkåga kraftverk vil begge disse stasjonene bli negativt påvirket. Disse stasjonene er viktige for NVEs hydrologiske arbeid.

Ved en eventuell konsesjon til Blakkåga kraftverk mener NVE det vil være mulig å avbøte forholdet til målestasjonene ved at det etableres nye målestasjoner. Vi forutsett at en konkret løsning for erstatning av dagens målestasjoner må godkjennes av NVE før byggestart, i forbindelse med innsendelse av detaljplanen.

NVE mener forholdet til målestasjonen ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet dersom søker i forkant av en utbygging fremlegger planer som viser at stasjonenes måleserier kan videreføres.

Andre merknader

Rana kommune har i sin høringsuttalelse kommentert at de er negative til at det konsesjonsbehandles et tiltak som vil ta ut vann i Blakkåga, før revisjonen av konsesjonsvilkårene for utbyggingene på nordsiden av Saltfjellet er avklart.

NVE bemerker at det omsøkte tiltaket i Blakkåga kun vil fraføre vann på en kortere elvestrekning i Blakkåga. Det er i denne konsesjonssøknaden ikke omsøkt å overføre vann fra Blakkåga til andre vassdrag. En utbygging av Blakkåga kraftverk vil etter NVEs mening ikke påvirke vannmiljøet i nedre deler av Blakkåga negativt. En avklaring av konsesjonsspørsmålet for Blakkåga kraftverk vil heller

ikke hindre senere revisjoner av konsesjonsvilkårene for utbyggingene på nordsiden av Saltfjellet. Disse revisjonssakene vil kunne behandles og avgjøres i etterkant av en eventuell konsesjon til Blakkåga kraftverk.

NVE legger til grunn at vi kan avgjøre konsesjonsspørsmålet for Blakkåga kraftverk før en revisjon av konsesjonsvilkårene for utbyggingene på nordsiden av Saltfjellet.

Oppsummering

NVE har foretatt en samlet behandling av seks søknader om bygging av småkraftverk i Rana kommune. NVE har valgt å behandle sakene samtidig for å kunne gjøre en mer grundig vurdering av samlet belastning av de konsesjonssøkte tiltakene, og samtidig gi en mer helhetlig oversikt over fordeler og ulemper for allmenne interesser. Samlet høringsutsendelse av sakene gjør det også lettere for høringsparter å vurdere sakene opp mot hverandre, og gi mer grundige innspill på samlet belastning. Under behandlingen av de seks søknadene i Rana kommune har NVE vurdert hver enkelt sak for seg, og sumvirkningene av eksisterende og nye utbygginger der hvor NVE har funnet det relevant.

En utbygging etter omsøkt plan vil gi om lag 28 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er mye for et småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. De tre siste årene (2012-14) har NVE klarert drøyt 1,8 TWh ny energi fra småkraftverk. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. For at NVE skal kunne gi konsesjon til kraftverket må virkningene ikke bryte med de føringer som er gitt i Olje- og energidepartementets retningslinjer for utbygging av små vannkraftverk. Videre må de samlede ulempene ikke være av et slikt omfang at de overskrider fordelene ved tiltaket. NVE kan sette krav om avbøtende tiltak som del av konsesjonsvilkårene for å redusere ulempene til et akseptabelt nivå.

I vedtaket har NVE lagt vekt på at en utbygging av Blakkåga kraftverk vil være et viktig bidrag til en fornybar energiproduksjon med begrensede miljøeffekter. Produksjonsmengden på 28 GWh er også høyt for et småkraftverk. NVE mener at konfliktene ved en utbygging av Blakkåga kraftverk er begrenset og i hovedsak knyttet opp mot biologisk mangfold og landskap. Dette er vektlagt i vedtaket.

Inngrepene i forbindelse med etableringen av kraftverket i Blakkåga vil være små og ligge relativt skjult i terrenget. En redusert vannføring i elva vil etter NVEs syn ikke medføre vesentlige landskapsmessige konsekvenser, gitt en tilstrekkelig minstevannføring. Da tiltaket vil ligge relativt skjult og inntaket er planlagt veiløst vil en utbygging ikke senke området verdi med tanke på friluftsliv.

Det er registrert en bekkekløft med B-verdi på utbyggingsstrekningen i Blakkåga. Bekkekløften vil kunne bli berørt ved at deler av vannet fraføres på strekningen. Med tilstrekkelig minstevannføring forbi inntaket hele året vil forholdene for biologisk mangfold i og rundt hele elva etter vårt syn ivaretas i tilstrekkelig grad.

NVE mener prosjektet i Blakkåga kun vil gi mindre negative konsekvenser som kan avbøtes tilstrekkelig gjennom vilkår, slik at fordelene ved tiltaket er større enn skadet og ulemper. Det kan derfor gis konsesjon til prosjektet.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir HelgelandsKraft AS tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Blakkåga kraftverk. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til annet lovverk

Forholdet til energiloven

HelgelandsKraft AS har ikke framlagt konkrete planer for installasjon av elektrisk høyspentanlegg som skal føre strømmen fra kraftstasjonen og frem til tilknytningspunkt på distribusjonsnettet. Normalt bygges en slik linje i medhold av netteiers områdekonsesjon. Innenfor sin områdekonsesjon skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Dersom HelgelandsKraft AS ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Det finnes ikke nett i området for tilknytning i dag. Det planlegges imidlertid flere kraftverk i samme område, og jobbes derfor med planer om å etablere en ny trafo til disse. Trafoen blir da et samarbeidsprosjekt mellom flere utbyggere. Beregninger fra HelgelandsKraft AS viser at det sannsynligvis vil være mest økonomisk rasjonelt å bygge 22 kV linje/kabel fra en koblingsstasjon i Røvassdalen til en transformatorstasjon i Heggli.

Det må påregnes et anleggsbidrag ved tilkobling av Blakkåga kraftverk og til en forsterkning av linjenettet. I mangel på konkrete planer for nettilknytning er størrelsen på anleggsbidraget til Blakkåga kraftverk per dags dato uklart.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jmfør konsesjonsvilkårenes post 4.

Forholdet til plan- og bygningsloven

Forskrift om byggesak (byggsaksforskriften) gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Forholdet til forurensningsloven

Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

Tiltaket ligger i et område som er omfattet av en vedtatt regional forvaltningsplan (Forvaltningsplan for vannregion Nordland 2010-2015 (FT-sak 118/09) i henhold til vannforskriften. Nordland fylkeskommune ber om at det påses at tiltaket ikke reduserer muligheten til å nå vedtatte miljømål for vannområde Ranfjorden, og Rana kommune uttaler at det er viktig å sette krav om en minstevannføring som ikke reduserer miljøtilstanden i vannforekomsten, som i dag er satt til god.

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder Miljødirektoratet/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyttien av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.

Andre merknader

Tiltakshaver må innhente nødvendige tillatelser fra Vegvesenet for etablering og bruk av avkjørsler.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonssøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	13,4
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,2
5-persentil sommer	m ³ /s	3,1
5-persentil vinter	m ³ /s	0,2
Maksimal slukeevne	m ³ /s	27
Maksimal slukeevne i % av middelvannføring	%	200
Minste driftsvannføring	m ³ /s	1,6

Søker foreslår å slippe minstevannføring lik 3,1 m³/s i tiden 1.5-30.9 og 0,2 m³/s resten av året. Dette tilsvarer de beregnede 5-persentilverdiene.

Flere av høringspartene legger vekt på vassdragets verdi for biologisk mangfold og landskapet i området. Rana kommune uttaler at det er av avgjørende betydning for vannmiljøet at det settes vilkår om slipp av tilstrekkelig minstevannføring hele året som er tilpasset vassdraget.

NVE mener i likhet med søker og flere av høringspartene at det må slippes vann forbi inntaket til kraftverket hele året for å opprettholde elven som lokalt landskapselement og samtidig avbøte

konsekvensene for naturtypen bekkekløft og fuktighetskrevenne arter tilknyttet berørt elvestrekning. NVE mener behovet er størst om sommeren. Vi mener det ikke har fremkommet informasjon som tilsier behov for en minstevannføring større enn hva som er foreslått. Dette vil opprettholde elvens funksjon som landskapselement og avbøte konsekvensene for biologisk mangfold i tilstrekkelig grad. I tillegg vil det være flomoverløp over dammen i 47 dager i et middels vått år.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på **3,1 m³/s** i tiden 1.5-30.9 og **0,2 m³/s** resten av året.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Trondheim og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Før utarbeidelse av tekniske planer for dam og vannvei kan igangsettes, må søknad om konsekvensklasse for gitt alternativ være sendt NVE og vedtak fattet. Konsekvensklassen er bestemmende for sikkerhetskravene som stilles til planlegging, bygging og drift og må derfor være avklart før arbeidet med tekniske planer starter.

NVEs miljøtilsyn vil ikke ta planer for landskap og miljø til behandling før anlegget har fått vedtak om konsekvensklasse.

NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet i nettet og at kostnadsfordelingen er avklart, jmfør våre merknader under avsnittet "Forholdet til energiloven".

Nedenstående tabell angir rammene som ligger til grunn for konsesjonen. NVE presiserer at alle føringer og krav som er nevnt i dokumentet gjelder.

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak	Inntaksdammen skal plasseres på ca. kote 95. Vannspeilet skal ikke berøre vernegrensen. Teknisk løsning for dokumentasjon av slipp av minstevannføring skal godkjennes av NVE.
Vannvei	Søknaden oppgir at vannveien skal gå i tunnel på hele strekningen. Dette kan ikke endres ved detaljplan.

Kraftstasjon	Kraftstasjonen skal plasseres på kote 51, i tråd med det som er oppgitt i søknaden.
Største slukeevne	Søknaden oppgir 27 m ³ /s.
Minste driftsvannføring	Søknaden oppgir 0,2 m ³ /s.
Installert effekt	Søknaden oppgir maksimalt 9,9 MW.
Antall turbiner/turbintype	Søknaden oppgir 2 Francisturbiner.
Vei	Midlertidige og permanente veier skal bygges i tråd med det som er oppgitt i søknaden. Ingen vei frem til inntaket. Vei frem til kraftstasjonen som på vedlagt kart.
Annet	Løsning for flytting/erstatning av målestasjoner skal godkjennes av NVE i detaljplanleggingen. Se post 9.

Dersom det ikke er oppgitt spesielle føringer i tabellen ovenfor kan mindre endringer godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen. Anlegg som ikke er bygget i samsvar med konsesjon og/eller planer godkjent av NVE, herunder også planlagt installert effekt og slukeevne, vil ikke være berettiget til å motta el-sertifikater. Dersom det er endringer skal dette gå tydelig frem ved oversendelse av detaljplanene.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsending av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jmfør kulturminneloven § 8 (jmfør vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Post 9: Hydrologiske målestasjoner

NVE vil godkjenne detaljerte planer dersom vi mener de fremlagte planene sikrer at ny målestasjon vil gi data av like god kvalitet som dagens. En flytting av stasjonene, og alle kostnadene knyttet til dette, må bekostes av tiltakshaver. Dette omfatter alle nødvendige kostnader for å få ny målestasjon til å levere data av tilnærmet like god kvalitet som eksisterende målestasjon, eksempelvis befarings av nytt målested, bygging av måledam, instrumentering og måleinstallasjon og etablering av vannføringskurve.

Vedlegg

Kart over den endelige omsøkte veitraseen:

